

СПИСАК ПРЕПОРУЧЕНЕ ЛИТЕРАТУРЕ И ОСНОВНИХ ПОЈМОВА ЗА НАСТАВНИКЕ ФИЗИЧКОГ ВАСПТАЊА

- Ајдар, Љ., *Равноправни у школским клупама*, Глас Српске, 11. март, Бања Лука, 2001.
- Андрејев, М.Н., *Индивидуално стваралаштво ученика*, Наша школа, 5-6, Сарајево, 1974.
- Андолшек, И., *Основе дидактике*, Педагошки музеј, Београд, 1973.
- Аруновић, Д., *Оцењивање у настави физичког васпитања*, Физ. култура, 4, Београд, 1979.
- Аруновић, Д. (и сар.), *Оптерећеност и ангажованост на часовима физичког васпитања*, Физичка култура, 5, Београд, 1979.
- Ацковић, Т., *Четири приче из живота и праксе*, Физичка култура, 1, Београд, 1983. 67-68.
- Ацковић, Т., Кнези, Ј., Здански, И., *Евалуација рада наставника физичког васпитања; Јединствени критеријуми и стандарди за вредновање рада наставника физичког и здравственог васпитања*, Физичка култура, 4, Београд, 1989, стр. 290-291.
- Ацковић, Т., *Из праксе за праксу*, Физичка култура, 1-2, Београд, 1991.
- Ацковић, Т., *Суоврат физичког и здравственог васпитања*, Физичка култура, 3, Београд, 1991.
- Ацковић, Т., *Да ли нам је потребна диференцирана настава*, Физичка култура, 1, Београд, 1997.
- Ацић, С., *Телесно васпитање*, Педагошко друштво, Јагодина, 1892.
- Ашмаранин, Б.А., *Теорија и методике физическог васпитанија*, МГУ, Просвешченије, Москва, 1990.
- Бабиак, Ј., *Вредновање и оцењивање моторичких способности у физичком васпитању ученика*, Физичка култура, 2, Београд, 1979.
- Бабиак, Ј., *Вредновање и оцењивање моторичких способности ученика у физичком васпитању, статус или напредак*, Физичка култура, л, Београд, 1980.
- Бакић, В., *Белешке о телесном и духовном развиту (рукопис)*, Педагошки музеј, Београд, 1913.
- Баковљев, М., *Осавремењивање наставе*, Привредно-финансијски завод, Београд, 1972.
- Баковљев, М., *Дидактика*, II издање, Научна књига, Београд, 1988.
- Баковљев, М., *Незаменљивост разредно-предметно-часовног система наставе*, Педагогија, 4, Београд, 1989.
- Бала, Г., *Интензификација вежбања на справама, у основним и средњим школама*, Педагошка стварност, 9, Нови Сад, 1983.

- Бан, Д., *Државне интеграције у потенцијалном систему физичке културе*, Физичка култура, 4, Београд, 1992.
- Банђур, В., *Савремене дидактичке теорије*, Наша школа, 3-4, Сарајево, 1991.
- Банђур, В., *Отворена методолошка питања хуманистички ангажоване дидактике*, Иновације у настави, 3, Београд, 1995.
- Вагоу, Н., Мс Гее, Р., *Мерење у физичком васпитању*, Вук Каражић, Београд, 1975.
- Безданов, С., *Технички прогрес и образовање у Југославији*, Ст. штампа, Београд, 1975.
- Безић, К., *Методологија израде наставних програма основне школе*, Институт за педагошка истраживања, Зборник радова, 20, Београд, 1987.
- Бељин, М., *Физичко васпитање у разредној настави*, Педагошка стварност, 5, Нови Сад, 1973.
- Бељин, М., *Помоћна средства у настави физичког васпитања у основној и средњој школи*, Настава и васпитање, 5, Београд, 1977.
- Бер, А., *Физичко васпитање - растерећење или оптерећење ученика у школи*, Педагошка стварност, 7, Нови Сад, 1980.
- Бер, А., *Физичко васпитање данас, сутра*, Педагошка стварност, 1, Нови Сад, 1983.
- Берковић, Л., *Методика физичког васпитања*, НИПУ, "Партизан", Београд, 1978.
- Берковић, Л., *Физичко васпитање у функцији интегралног развоја личности*, Зборник, V летња школа СПФК Југославије, Аранђеловац, 1983.
- Берковић, Л. и сарадници, *Друштвено-теоријске основе физичке културе*, Факултет физичке културе у Новом Саду, Нови Сад, 1986.
- Берковић, Л., *Теоријске основе физичке културе*, Факултет физичке културе у Новом Саду, Нови Сад, 1989.
- Bernard, J., *Sport, mort, violence*, Vogue, Sport, 2/1975, III програм, Београд, 1987.
- Благајац, С.: *Игра ми је храна – Методика физичког васпитања деце предшколског узраста*, Асоцијација „Спорт за све“, Београд, 1996.
- Богавац, Т., *Школа за садашњост и будућност*, Дечје новине, Горњи Милановац, 1979.
- Богићевић, М., *Технологија савремене наставе*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, Београд, 1974.
- Богосављевић, М., *Принципи и методе васпитања деце предшколског узраста*, Предшколско дете, 5-6, Београд, 1965.
- Богосављевић, М., *Методика физичког васпитања деце предшколског узраста*, Педагошка академија, Кикинда, 1982.
- Богусловскаја, З.М., Смирнова, Е.О., *Развијајући игре*, Просвешченије, Москва, 1991.
- Божич, В., *Управљање наставом физичког васпитања*, Физичка култура, 3, Београд, 1987.
- Божовић, Л.И., *Психологичке проблеме как управлениа дјетским развитијем*, МГУ, Просвешченије, Москва, 1971.
- Божовић, Р., *Култура потреба*, Научна књига, Београд, 1989.
- Божовић, Р., *Доминација и отпор*, Чигоја, Београд, 2002.

- Бојанин, С., *Неуропсихологија развојног доба и реедукативни метод*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1985.
- Бокан, Б., *Технологија радних процеса у физичком васпитању између теорије и праксе (могућег и стварног)*, Свеска, VII, издање ФФК, Нови Сад 1996.
- Бокан, Б., *Ка објективном сазнању у физичкој култури*, Теоријски, методолошки и методички аспекти физичког васпитања, Зборник радова, Међународна научна конференција, Универзитет у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања, Београд, 2009.
- Бранковић, С., *О разлозима човековог сукоба с природом*, Поља, Нови Сад, 1989.
- Брсанеску, Ш., *Дидактика*, Геца Кон, 1935.
- Брсанеску, Ш., *Технологија наставе*, Геца Кон, Београд, 1939.
- Буј, М., *Одгојно-образовни рад у паровима*, Школска књига, Загреб, 1983.
- Вагнер, Х., *Методика и педагогија телесног васпитања*, ЈЗФК, Београд, 1976.
- Валеру, П., *Свеске В*, (превод - К. Мићевић), "Свјетлост", Сарајево, 1991.
- Валон, А., *Психички развој детета*, ЗЗУИНС, Београд, 1985.
- Вангелов, В., *Наставни планови и програми физичког васпитања у школама средњег образовања у СР Македонији*, I летња школа СПФК Југославије, Охрид, 1978.
- Видаковић, З., *Здравствено васпитање са методиком* (ауторизована скрипта), Виша медицинска школа у Београду, Београд, 1973.
- Вилотијевић, М., *Дидактички аспекти превазилажења ограничења предметно-разредно-часовног система наставе у школи будућности*, Педагогија, 4, Београд, 1989.
- Вилотијевић, М., *Вредновање педагошког рада школе*, Научна књига, Београд, 1992.
- Вилотијевић, М., *Системско-теоријске основе наставног процеса*, Учитељски факултет, Београд, 1996.
- Вилотијевић, М., *Комуникација у настави*, Методичка пракса, 4, Учитељски факултет у Београду, Београд, 1997.
- Вилотијевић, М., *Дидактика 1, 2, 3*, Учитељски факултет, Научна књига, Завод за уџбенике и наставна средства у Београду, Београд, 1999.
- Вилотијевић, М., Ђорђевић, Б., (уред.), *Наша основна школа будућности*, Заједница учитељских факултета Србије, Београд, 1998.
- Вишњић, Д., *Настава физичког васпитања од V до VIII разреда основне школе*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1996.
- Вишњић, Д., Јовановић, А., Милетић, К., *Теорија и методика физичког васпитања*, Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду, Београд, 2004.
- Вишњић, Д., Мартиновић, Д., *Педагошке импликације реализације спортско-техничког образовања у основној школи*, Теоријски, методолошки и методички аспекти физичког васпитања, Зборник радова, Међународна научна конференција, Универзитет у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања, Београд, 2009.
- Витисон, Д., *Спорт и хегемонија у изградњи доминантне културе*, III програм Радио Београда, лето, Београд, 1987.
- Влаховић, М.Б., *Трансфер иновација у образовању*, Научна књига, Београд, 1993.

Вученов, Н., *Основна питања организовања и извођења ефективне школске наставе и учења*, Завод за издавање уџбеника, Београд, 1971.
Вујадиновић, Б., *Лекар у кући*, (серија написа), Политика, 1986.
Вујаклија, М., *Лексикон страних речи и израза*, Просвета, Београд, 1996/97.
Вуори, И., *Друштвени значај спорта: зашто и како спорт и физичка активност доприносе јавном здрављу*, (из стране периодике- превод), Физичка култура, 4, Београд, 1996.

Гагро, И., *Интегралност наставне и изваннаставне активности као основа програмирања трансформационих процеса за потребе ученика у подручју тјелесне и здравствене културе*, Образовање и рад, 1-2, Загреб, 1987.
Газивода, П., *Припремање наставника за иновацијске промјене у школској настави*, Педагогија, 1-2, Београд, 1991.
Галић, М., *Ставови и интересовања ученика усмереног образовања према физичком васпитању и рекреацији*, (са сарадницима), Физичка култура, 1, Београд, 1984.
Галић, М., *Педагошке импликације спортско-рекреативних интересовања младих и одраслих*, Физичка култура, 4, Београд, 1984.
Галић, М., *Педагошки значај проучавања интересовања за спортском рекреацијом омладине и одраслих*, II конгрес пед. физ. културе Југославије, Зборник радова, Загреб, 1984.
Галић, М., *Семинарски облици наставног рада у студијама физичке културе*, Физичка култура, 2, Београд, 1985.
Галић, М., *Партиципација у физичкој култури као фундаментални научни проблем*, Физичка култура, 3, Београд, 1987.
Галић, М., *Педагогија спорта*, Бојс, Београд, 2006.
Галић, М., *Личност тренера као показатељ његове успешности (у постизању резултата и одржавању међуљудских односа)*, Физичка култура, 4-5, Београд, 1988.
Галић, М., *Детерминанте става и учешића у спортско-рекреативним активностима младих и одраслих*, Физичка култура, 3, Београд, 1995.
Галић, М., *Култура и физичка култура*, Светови, Нови Сад, 1995.
Галић, М., *Став, ангажовање и спортско-рекреативни садржаји личности спортиста*, Педагошка стварност, 1-2, Нови Сад, 1996.
Галић, М., *Школа у природи и живот у школи*, Институт за педагошка истраживања, Београд, Удружење грађана-наставника основних школа "Петар Кочић", Бања Лука, 2000.
Галић, М., *Спортисти и образовање*, Бојс, Београд, 2008.
Главички, Р., *Експанзија знања*, Стручна штампа, Београд, 1973.
Глассер, W., *Квалитетна школа - школа без присиле*, Едуца, Загреб, 1999.
Гојков, Б., *Докумологија*, Учитељски факултет у Београду, Виша школа за образовање васпитача у Вршцу, Вршац, 1997.
Грандић, Р., *Теорија физичког васпитања*, СПД Војводине, Нови Сад, 1997.
Гриффин, Г.А., *Образовање наставника*, (превод), Педагошки завод, Бихаћ, 2007.
Група аутора: *Друштво и физичка култура*, Зборник радова, Суботица, 1980.

- Група аутора: *Физички одгој у школама - Физички одгој ученика и ученица старијег школског узраста*, Школска књига, Загреб, 1956.
- Група аутора: *Физичко васпитање*, Теоријско-методичке основе стручног рада, Народне новине, Ниш, 1992.
- Група аутора: *Педагошко-психолошке и дидактичко-методичке основе васпитно-образовног рада*, Друштво педагога Републике Српске, Бања Лука, 1999.
- Група аутора: *Структура кинезиологије*, Физичка култура, 4-5, Београд, 1988.
- Даниловић, М., *Перспективе савремене наставе*, Школски центар везе, Београд, 1970.
- Даниловић, М., *Савремена образовна технологија*, Увид у теоријске основе, Институт за педагошка истраживања, Београд, 1996.
- Дедић, Ђ., Станимировић, Б., *Настава убрзаног педагошког напредовања*, Учитељски факултет у Врању, Врање, 1998.
- Деспотовић, Љ., *Екологија као критика модерности*, Поља, Нови Сад, 1989.
- Dietrich, W., *Intensivierung des Turnunterrichts*, Volk und Wissen, Berlin, 1963.
- Дјелпи, Е., *Школа без катедре*, БИГЗ, Београд, 1976.
- Драгосављевић, П., Драгосављевић, П., *Савремена настава физичког васпитања и спорта*, Факултет физичког васпитања и спорта, Бања Лука, 2005.
- Дураковић, М., *Развијање стваралачких способности у проблемско-креативној настави*, Штампарска наклада, Пула, 1985.
- Ђаковић, П., Чекрлија, Б., Гајић, М., Илић, Д., Поткоњак, Ж., *Демократија у разреду*, *Основе демократског школског менаџмента*, ЦЕС-пројекат, II издање, Сарајево, 2006.
- Ђорђевић, Б., *Индивидуализација васпитања даровитих*, Просвета, Београд, 1979.
- Ђорђевић, Б., *Неке психолошке претпоставке за методике основношколских предмета*, Педагошка стварност, 9-10, Нови Сад, 1998.
- Ђорђевић, Ј., *Иновације у савременом образовању и васпитању*, Настава и васпитање, 1, Београд, 1981.
- Ђорђевић, Ј., *Савремена настава*, Научна књига, Београд, 1981.
- Ђорђевић, Ј., *Настава и учење у савременој школи*, Учитељски факултет, Београд, 1997.
- Ђорђевић, М., *Индивидуализација васпитно-образовног рада у школи*, Нова просвета, Београд, 1985.
- Ђукић, В., *Неке могућности усавршавања физичких способности у настави физичког васпитања*, Материјал са летње школе ПФК Србије, Тара, 2005.
- Ђукић, В., *Педагошка документација у функцији планирања, реализације програма, праћења, вредновања и оцењивања у настави физичког васпитања*, Летња школа, ПФК Србије, Тара, 2005.
- Ебли, Х., *Психолошка дидактика*, Педагошки збор, Београд, 1951.
- Елкоњин, Д.Б., *Психологија дечије игре*, Научна књига, Београд, 1978.
- Енциклопедија физичке културе I и II*, Југославенски лексикографски завод, Загреб, 1975.
- Енциклопедијски рјечник педагогије*, Матица хрватска, Загреб, 1963.

- Ерцег, В., *Наставник у савременој настави*, Завод за уџбенике и наставна средства, Сарајево, 1979.
- Жарковић, Б., *Излети и логоровања*, Завод за издавање уџбеника, Београд, 1960.
- Живановић, Н., Станчев, Б., Драгић, Б., Вуковић, Р., **The influence of the physical education on the education process**, Facta Universitatis, Series Physical Education, Vol. 1, No 2, Ниш, 1995.
- Живановић, Н., Живковић, И., **Више од игре**, Византијско огледало, Ниш, 1997.
- Живановић, Н., *Апотеоза физичког вежбања*, Теоријски, методолошки и методички аспекти физичког васпитања, Зборник радова, Међународна научна конференција, Универзитет у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања, Београд, 2009.
- Зациорски, В.М., **Физичка својства спортиста**, ЈЗФК и ФФВ, Београд, 1966.
- Заједнички план и програм образовно-васпитног рада у основној школи*, Службени гласник Социјалистичке Републике Србије, 21, Београд, 1986.
- Закон о основном образовању и васпитању у Социјалистичкој Републици Србији*, Службени гласник, Социјалистичка Република Србија, 5, Београд, 1990.
- Закон о основном образовању и васпитању*, Сл. Гласн.Р. Србије, 50, Београд, 1992.
- Завод за физичку културу: **Модел годишњег циклуса наставе физичког васпитања за V, VI, VII и VIII разред основне школе**, Лабораторијска школа, СРБиХ, РЗФК, Сарајево 1977.
- Здански, И., *Како повећати ефекат рада на часу телесног вежбања*, Физичка култура, 5-6, Београд, 1963.
- Здански, И., и Б., *Очигледна средства у настави физичког васпитања*, Физичка култура, 3-4, Београд, 1964.
- Здански, И., *Могућност за повећање интересовања ученика за рад применом очигледних наставних средстава*, Путеви савременијег физичког васпитања у школама, Зборник радова, НИПУ, Партизан, Београд, 1965.
- Здански, И., **Планирање – формализам или реалност**, Физичка култура, 3-4, Београд, 1967.
- Здански, И., *Искусства других*, НИПУ, "Партизан", Београд, 1967.
- Здански, И., *Приручник за рад са станицама у школама*, НИПУ, "Партизан", Београд, 1969.
- Здански, И., *Како да направим план и програм за своју школу*, НИПУ, "Партизан", Београд, 1972.
- Здански, И., **Пристап интензификацији наставе физичког васпитања у млађим разредима основне школе**, Путеви и могућности даљег унапређења физичке културе у Социјалистичкој Републици Србији, Зборник радова, Београд, 1974.
- Здански, И., *Циљ и задаци физичког васпитања у основним школама у СР Србији у периоду 1945-1980.*, (докторска дисертација), Факултет за физичку културу, Нови Сад, 1984.
- Здански, И., **Интензификација часа физичког васпитања**, НИПУ, "Партизан", Београд, 1986.

Здански, И., *Дидактика у систему и структури науке о физичкој култури*, Југословенско саветовање "Наука о физичкој култури", Зборник радова, 1, Кањижа, 1987.

Здански, И., *Анализа дефиниције разреда у дидактици физичког васпитања*, Физичка култура, 4, Београд, 1987.

Здански, И., *Улога школе и наставника других струка у реализацији циља и задатака физичког васпитања*, Физичка култура, 1-2, Београд, 1991.

Здански, И., *Физичко васпитање у процесу васпитања*, Физичка култура, 3, Београд, 1996.

Здански, И., *Противуречност физичког васпитања*, Настава и васпитање, 1-2, Београд, 1999.

Здански, И., Савовић, М., *Етичко-морални, педагошки и правни аспекти такмичења деце у врхунском спорту*, Зборник радова, Заједница виших школа у Београду, Београд, 1983.

Зеџ, З., *Основи кинезиологије*, Институт за физикалну медицину и рехабилитацију, Завод за рехабилитацију, Београд, 1969.

Иванић, С., *Критеријуми за процену физичког развоја и физичких способности деце и омладине узраста од 7 до 19 година (Нормативи)*, ГСИЗ ПК, Београд, 1988.

Ивич, И., *Доле школе*, Дуга, Београд, 1972.

Извештај о стању и проблемима физичке културе у васпитно-образовном систему у СРС, Извршно веће Скупштине СР Србије (материјали за делегате), Београд, 1990.

Илић, Д., Бјековић, Г., *Кодекс педагога физичке културе*, Штампарија, Соколац, С. Сарајево, 1997.

Илић, Д., Бјековић, Г., *Физичко васпитање у новим условима у Републици Српској*, Летња школа ПФКЈ, Зборник радова, Аранђеловац, 1997.

Илић, Д. (и сар.), *Дневник рада наставе физичког васпитања*, Завод за уџбенике и наставна средства, Српско Сарајево, 1999.

Илић, Д.: *Логика структура и динамика усвајања наставних циклуса физичког васпитања ученика старијих разреда основне школе*, Докторска дисертација, Факултет физичког васпитања и спорта, Универзитет у Бањој Луци, Бања Лука, 2003.

Илић, М., *Учење и настава различитих нивоа тежине*, Завод за уџбенике и наставна средства, Сарајево - Београд, 1984.

Илић, М., *Респонсибилна настава*, Универзитет у Бањој Луци, Бања Лука, 2000.

Иновације у наставној пракси, Просветни преглед, Београд, 1982.

Исаковић, Ж., *Методика физичког васпитања*, Педагошка академија, Сремска Митровица, Завод за издавање уџбеника Нови Сад, Нови Сад, 1983.

Јањушевић, М., *Организација наставе*, 12, ЗЗИУ, СР Србије, Београд, 1964.

Јањушевић, М., *Дидактика*, Вук Караџић, Београд, 1967.

Јединствене основе и Заједнички план и програм образовања и васпитања у СРС, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, Београд, 1977.

- Јевтимијевић, В., *Прилози проучавању домске педагогије*, Педагошки музеј, Зборник радова, Београд, 1983.
- Јовановић, Љ., *Процена физичких способности човека*, Центар за научно-истраживачки рад у Београду, Београд, 1977.
- Јурас, В., Стелла, И., *Прилози интензификацији наставе физичког одгоја у основним и средњим школама*, Школска књига, Загреб, 1968.
- Кајоа, Р., *Игре и људи*, Нолит, Београд, 1979.
- Кебин, В., *Пристап реформи образовања*, Настава и васпитање, 1-2, Београд, 1999.
- Кебин, В., Бан, Д., ***Каква нам је настава физичког васпитања, налази једног надзорника***, Научни скуп, Припремање наставника физичког васпитања за реализацију НП дече и омладине, Зборник радова, Нови Сад, 1994.
- Кебин, В., *Нови дух образовања-промене наставних планова и програма физичког васпитања у контексту интегралног дела друштвених преображаја*, Зборник радова, II европски конгрес ФИЕП-а, Први српски конгрес педагога физичке културе, Министарство просвете и спорта Србије, Врњачка Бања, 2004.
- Кебин, В., *Физичко васпитање и научно-истраживачки рад у контексту реформи образовања*; Излагање на Јахорини 2007. у оквиру семинара за наставнике физичког васпитања Р. Српске, Јахорина, 2007.
- Каменковић, О., *Специфичности наставе физичког васпитања с обзиром на пол ученика у основној школи*, Педагошка стварност, 2, Нови Сад, 1988.
- Квашчев, Р., *Развијање стваралачких способности код ученика*, Завод за уџбенике и наставних средстава, Београд, 1971.
- Квашчев, Р., *Моделирање процеса учења*, Просвета, Београд, 1978.
- Кејн, Џ. Е., ***Психологија и спорт***, психолошки видови физичког васпитања и спорта, Нолит, Београд, 1972.
- Керковић, А., *Физичка култура и слободно време*, Савремена администрација, Београд, 1981.
- Кличаров, Ж., *Наставни план и програм физичког васпитања у основној школи*, I летња школа СПФК Југославије, Зборник, Охрид, 1978.
- Клојчник, А., ***Утицај неких спортских грана на психосоматски статус ученика***, Кинезиологија, 1-2, Загреб, 1979.
- Кнежевић, В., *Кибернетичке основе структуре и функције повратне информације у настави*, Научна књига, Београд, 1973.
- Кнежевић, В., *Модели учења и наставе*, Просвета, Београд, 1981.
- Кнежевић, В., *Структурне теорије наставе*, Просвета, Београд, 1986.
- Ковачевић, Б., *Ерголошке основе организације наставе*, Школска књига, Загреб, 1972.
- Коковић, Д., *Квалитет живота и хуманизација свакодневице*, Поља, Нови Сад, 1989.
- Коковић, Д., *Пукотине културе*, Просвета, Београд, 1997.
- Константиновић, С., *Увођење предметне наставе физичког васпитања у млађе разреде основне школе*, Путеви и могућности унапређења физичке културе у СРС, Зборник, Београд, 1974.

Константиновић, С., *Поводом предлога измене у начину оцењивања и уклапања физичког васпитања у нове могућности*, Физичка култура, 3, Београд, 1978.

Корјаковски, И.В., *Теорија физическог васпитања*, Физкултура и спорт, Москва, 1980.

Кошничар, М., *Основи теорије физичке културе*, Светови, Нови Сад, 1977.

Крагујевић, Г., *Утицај телесног вежбања - игре на психички развој и менталне способности детета од 7 до 11 година*, Настава и васпитање, 2, Београд, 1982.

Крагујевић, Г., *Методика наставе физичког васпитања*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1983.

Крагујевић, Г., *Методика наставе физичког васпитања*, (за IV годину Педагошке академије), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1987.

Крестовников, А.Н., *Psihologie der Korperkultur*, SportVerlag, Berlin, 1953.

Кркљуш, С., *Путеви конституисања и интеграције образовне технологије у теорији дидактике*, Настава и васпитање, 4-5, Београд, 1986.

Кркљуш, С., *Учење у настави откривањем*, РУ "Радивој Ћирпанов", Нови Сад, 1997.

Крнета, Д., *Васпитно дјеловање у школи*, Библиотека "Петар Кочић", Бања Лука, 1995.

Крнета, Ј., *Школа на путевима прогреса*, Свјетлост, Сарајево, 1982.

Крсмановић, Б., *Час физичког вежбања*, ФФК, Нови Сад, 1996.

Крсмановић, Б., Берковић, Л., *Теорија и методика физичког васпитања*, Универзитет у Новом Саду, ФФК, Нови Сад, 1999.

Кукољ, М., *Информативност батерије тестова као проблем у оцењивању школског успеха*, Физичка култура, 4, Београд, 1992.

Кумс, Ф., *Светска криза образовања*, Интерпрес, Београд, 1975.

Курелић, Н., *Основи спорта и спортског тренинга*, Спортска књига, Београд, 1957.

Курелић, Н., *Проблеми убрзања успешније интеграције физичког васпитања у укупни образовно-васпитни рад школе*, Путеви и могућности даљег унапређења физичке културе у СР Србији, Зборник, Београд, 1974.

Ланда, Л.Н., *Унапређивање наставе, учења и изведбе*, Иновације у настави, Педагошки завод, Крушевац, 1985.

Лангран, П., *Увод у перманентно образовање*, БИГЗ, Београд, 1976.

Лазаревић, Ј., *Психолошке основе физичке културе*, ФФК, Београд, 1987.

Лекић, Ђ., *Специјализоване учионице*, Педагошки факултет, Зрењанин, 1974.

Лекић, Ђ., *Методика разредне наставе*, III допуњено издање, ЈНИП, Просветни преглед, Београд, 1997.

Лескошек, Ј., *Условљеност и функција спортско-рекреативне активности у развоју личности*, Настава и васпитање, 1, Београд, 1975.

Лескошек, Ј., *Теорија физичке културе*, НИПУ „Партизан“, Београд, 1976.

Ликовна уметност, музичка уметност, физичко са здравственим васпитањем, одбрана и заштита са дидактичко-методичким упутством, Завод за уџбенике и наставна средства у Београду, Београд, 1977.

Линдеман, Х., *Аутогени тренинг*, Просвјета, Загреб, 1978.

- Лустенбергер, В., *Школски рад по групама*, Педагошко друштво СРС, Београд, 1959.
- Љубљинскаја, А.А., *Учитељу о психологији млађшег шкољника*, Просвешченије, Москва, 1977.
- Маделин, А., *Ослободите школу - образовање а ла царте*, Едуца, Загреб, 1992.
- Мала енциклопедија Просвета*, Просвета, Београд, 1975.
- Малацко, Ј., *Дефиниција предмета и структура науке о физичкој култури*, Југословенско саветовање "Наука о физичкој култури", Зборник радова, 1, Кањижа, 1987.
- Малина, Н., *Да ли је спорт добар за децу*, Физичка култура, 4-5, Београд, 1988.
- Малина, Н., *Деца гладијатори*, Галаксија (новембар), Београд, 1988.
- Мандић, П., *Иновације у настави и њихов педагошки смисао*, Свјетлост, Завод за издавање уџбеника и наставна средства, Сарајево, 1972.
- Мандић, П., Гајановић, М., *Психологија у служби учења и наставе*, Графокомерц Туњић, Лукавац, 1991.
- Матвеев, Л.П., *Теорија и методика физическога васпитаниа*, Учпедгиз, Москва, 1962.
- Матвеев, А.П., Мелников, С.Б., *Методика физическова васпитаниа с основама теорији*, Просвешћеније, Москва, 1991.
- Матијевић, М., *Основна школа на прагу XXI стољећа*, Филозофски факултет, Загреб, 1991.
- Матијевић, М. и др., *Основна школа у свијету*, Филозофски факултет, Загреб, 1991.
- Матић, М., *Апологија постојећег стања и тежња за његовим револуционисањем*, Путеви и могућности даљег унапређења физичке културе у СР Србији, Зборник, Београд, 1974.
- Матић, М., *Настава физичког васпитања у школи на релацији начелни третман – програмски задаци – непосредан ток наставног процеса – резултат рада*, Путеви и могућности даљег унапређења физичке културе у СР Србији, Зборник, Београд, 1974.
- Матић, М., *Час телесног вежбања*, ИПРО "Партизан", Београд, 1978.
- Матић, М., *Опита теорија физичке културе*, књига И, ФФК у Београду, Београд, 1992.
- Матић, М., *Практикум*, ФФК, Београд, 1995.
- Матић, М., Бокан, Б., *Физичко васпитање*, Спорт'с Ворлд, Нови Сад, 1990.
- Матић, М., Бокан, Б., *Физичко васпитање - Увод у стручно-теоријску надградњу*, Издавачка кућа "Око", Нови Сад, 1990.
- Матић, М., Бокан, Б.: *Опита теорија физичке културе*, Факултет спорта и физичког васпитања, Београд, 2005.
- Матић, М. и сарадници: *Аксиолошке и методолошке основе ревалоризације телесног кретања*, Факултет за физичко васпитање, Београд, 1982.
- Meinel, K., *Bewegungslehre*, Sport und Wissen, Berlin, 1961.
- Мејксон, Г.Б., Копилов, Ј.А., *Планированије физическова васпитанија в школе*, Физическаја култура в школе, бр.8, Москва, 1989.
- Мејовшек, М., *Физички одгој у основној школи*, Школска књига, Загреб, 1969.

- Мејовшек, М., Вукотић, Е., *Методика наставе физичког одгоја*, Школска књига, Загреб, 1954.
- Меуер, Е., *Групни облици рада у настави*, Педагошко-књижевни збор, Загреб, 1957.
- Мијановић, Н., *Примена савремене образовне технологије у настави физичког васпитања*, Физичка култура, 4, Београд, 1996.
- Мијатовић, Г., Електронски дневник наставе физичког васпитања, Летња школа ПФК Србије, Излагање на семинару, Лозница, 2008.
- Милановић, Љ., *Настава физичког васпитања од I-IV разреда основне школе*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1997.
- Минајев, В.Н., Шијан, В.М., *Основи методике физическог васпитанија в учеников*, Издање "Просвешченије", Москва, 1989.
- Мишковић, Љ., *Облици рада који се највише користе у настави физичког васпитања*, Педагошка стварност, 5, Нови Сад, 1979.
- Мишковић, Љ., *Материјална основа физичког васпитања у основним и средњим школама*, Педагошка стварност, 2, Нови Сад, 1988.
- Момировић, К., *Психологија*, (скрипта), Раднички универзитет, Панчево, 1974.
- Момировић, К., *Утицај научне заснованости физичке културе на њену друштвену афирмацију*, Теорија физичке културе, НИПУ, „Партизан“, Београд, 1969.
- Мори, Ф., *Индивидуализована настава и групни рад*, Педагошко друштво СРС, Београд, 1959.
- Мраковић, М., *Увод у вредновање физичке културе*, Теорија физичке културе, НИПУ „Партизан“, Београд, 1965.
- Мрмак, И., *Проблеми дидактичког заснивања савремене образовне технологије*, Изображавална технологија, Љубљана, 1973.
- Мужић, В., *Методологија педагошког истраживања*, ЗЗИУ, Свјетлост, Сарајево, 1973.
- Најштетер, Ђ., *Ставови, мишљења и интереси ученика основне школе о педагогу физичке културе и настави физичког васпитања*, Зборник радова, VI летња школа ПФКЈ, Крањска гора, 1985.
- Најштетер, Ђ., *Кинезиолошка дидактика*, Федерално министарство за образовање, науку, културу и спорт, Универзитет у Сарајеву, Сарајево, 2001.
- Настава физичког васпитања*, Педагошки завод Војводине, Нови Сад, 1955-1958.
- Наставни план и програм за основну школу у Народној Републици Србији*, Завод за издавање уџбеника Народне Републике Србије, Београд, 1959.
- Недељковић, Ч., *Путеви образовања - страна искуства*, С. Недељковић, Београд, 1991.
- Ненадић, М., *Нови дух образовања*, Просвета, Београд, 1997.
- Новосел, М., *Дијагностицирање у дефектологији*, Научна књига, Загреб., 1983.
- Нормативна основа основне школе*, Министарство просвете, Сектор за истраживање и развој образовања, Република Србија, Београд, 1998.
- Ољача, М., *Педагогија спорта*, Факултет физичке културе, Нови Сад, 1996.
- Ољача, М., *Самообразовање и саморазвој*, Филозофски факултет, Нови Сад, 1992.

Опћа енциклопедија, Југославенски лексикографски завод, Загреб, 1956.
Основна школа, Југословенски завод за унапређење васпитања и образовања, Београд, 1959.

Павишић, З., Медвед, В., *Повреде у настави тјелесног одгоја у школама*, Физичка култура, 3, Београд, 1977. Пајо, Ж., *Васпитање воље*, Универзитетска ријеч, Никшић, 1989.

Паунић, С., *Однос физичког и естетског васпитања*, Педагошки рад, 1-2, Загреб, 1962.

Паунић, С., *Однос физичког и сексуалног васпитања*, Педагошки рад, 5-6, Загреб, 1963.

Паунић, М.С., *Кошарка: образовне могућности*, Физичка култура, 3, Београд, 1987.

Педагошка енциклопедија 1 и 2 (у редакцији Н.Поткоњака и П.Шимлеше), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд; ИРО "Школска књига", Загреб; СОУР "Свјетлост", ООУР Завод за уџбенике и наставна средства, Сарајево; Републички завод за унапређивање васпитања и образовања, ООУР Издавање уџбеника и уџбеничке литературе, Титоград; Завод за издавање уџбеника, Нови Сад, 1989.

Педагошки речник I и II, Завод за издавање уџбеника Социјалистичке Републике Србије и Институт за педагошка истраживања у Београду, Београд, 1967.

Педагошки лексикон, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1996.

Педичек, Ф., *Физичка култура у нашем школском систему*, Теорија физичке културе, НИПУ, "Партизан", Београд, 1965.

Педичек, Ф., *Теорија образовања и дидактика*, Школска књига, Загреб, 1987.

Петрановић, М., *Значај и примена домаћих задатака у настави физичког васпитања*, Физичка култура, 4, Београд, 1977.

Петрић, Т., *Описно-структурно оцењивање у одгојно-образовним подручјима*, Физичка култура, 2, Београд, 1980.

Петровић, Д., Стефановић, В., *Проблеми теорије и методологије физичке културе*, основна питања науке у физичкој култури, НИПУ "Партизан", Београд, 1981.

Петровић, Ј., *Проблеми усавршавања система оцењивања ученика у области физичког васпитања*, Путеви и могућности даљег унапређења физичке културе у СРС, Зборник радова, Београд, 1974.

Петровић, З., *Објекти физичке културе (школски објекти)*, Факултет физичке културе у Београду (универзитетски уџбеник), Београд, 1993.

Пивац, Ј., *Школа на прекретници*, Школске новине, Загреб, 1989.

Пивац, Ј., *Школа у свијету промјена*, Филозофски факултет, Загреб, 1995.

Покрајац, Б., *Вјезбање као учење без понављања*, Физичка култура, 1, Београд, 1997.

Полдругач, В., *Опсервација ученика с поремећајима понашања у основној школи*, Одгој, образовање и рехабилитација дјете и омладине с потешкоћама у развоју, Накладна књига, Загреб, 1985.

Полич, Б., *Физичко васпитање у средњим школама*, Институт за физичку културу, Београд, 1953.

- Полич, Б., *Актуелни проблеми школског физичког васпитања*, Путеви савременијег физичког васпитања у школама, НИПУ, „Партизан“, Београд, 1965.
- Полич, Б., *Хуманизација физичке културе*, НИПУ „Партизан“, Београд, 1967.
- Полич, Б., *Физичка култура у самоуправном социјалист. друштву*, НИПУ „Партизан“, Београд, 1980.
- Пољак, В., *Дидактичке теме*, Педагошко-књижевни збор, Загреб, 1960.
- Пољак, В., *Динамичност наставе*, Школска књига, Загреб, 1967.
- Пољак, В., *Дидактика за педагошке академије*, Школска књига, Загреб, 1970.
- Пољак, В., *Планирање у настави*, Педагошко-књижевни збор, Загреб, 1974.
- Пољак, В., *Обрада наставних садржаја и стјецање знања*, ПКЗ, Загреб, 1975.
- Пољак, В., *Стање и перспективе наше дидактике*, Загреб, 1977.
- Пољак, В., *Наставни системи*, Педагошко-књижевни збор, Загреб, 1977.
- Понграц, С., *Комуникације у дописном образовању*, Школске новине, Загреб, 1985.
- Пономарјев, Н.И., *Социјалније функције физическои култури и спорта*, Физкултура и спорт, Просвешченије, Москва, 1974.
- Попадић, Р., *Однос ученика према физичком васпитању*, Центар за усавршавање руководилаца у образовању, Београд, 1999.
- Поткоњак, Н., *Методолошки проблеми системних проучавања у педагогији*, Просвета, Београд, 1982.
- Правилник о наставном плану и програму основног образовања и васпитања*, Службени гласник СРС, 4, Београд, 1990.
- Правилник о наставном плану и програму за гимназије*, Службени гласник Социјалистичке Републике Србије, Просветни гласник, 5, Београд, 1990.
- Правилник о нормативима школског простора, опреме и наставних средстава за основну школу*, Службени гласник СР Србије, Просвет. гласник, 4, Београд, 1990.
- Продановић, Т., *Прилог проучавању проблема, суштине и система дидактичких принципа*, Завод за издавање уџбеника, Београд, 1963.
- Продановић, Т., Стевановић, М., *Рад у паровима*, Нова просвета, Београд, 1981. и 1989.
- Продановић, Т., *Основи дидактике*, Завод за издавање уџбеника СРС, Београд, 1966.
- Продановић, Т., Ничковић, Р., *Дидактика*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1988.
- Програм образовања и васпитања за II, III, IV, V, VI, VII и VIII разред основне школе*, Службени гласник Републике Србије, Просветни гласник, 2, Београд, 1991.
- Прокић, Б., *Рационализација образовања и адекватност статичких и динамичких наставних средстава*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1975.
- Пуљевић, Б., *О домаћим задацима из области физичке културе као комплексном допунском облику рада у физичком васпитању*, Путеви савременијег физичког васпитања у школама, Зборник, ЈЗФК, НИПУ, Партизан, Београд, 1965.
- Пуни, А К., *Abriss der Sportpsychologie*, Sport und Wissen Berlin, 1961.
- Радан, Ж., *Преглед историје тјелесног вежбања и спорта*, Школска књига, Загреб, 1981.
- Радојевић, Ђ., Лешић, В., *Праћење и оцјењивање физичког развитака, и физичких способности ученика*, Републички завод за физичку културу, Сарајево, 1966.

- Радојевић, Ђ., *Обликовање и научна верификација реформисане наставе физичког васпитања виших разреда ОШ*, РЗФК, Сарајево, 1980.
- Радовановић, И., *Стил понашања наставника физичког васпитања*, Учитељски факултет у Београду, Београд, 1997.
- Рајновић, Г., *Могућност и значај непосредног ангажовања ученика у процесу оцењивања у настави физичког васпитања*, Физичка култура, 1-2, Београд, 1979.
- Рајновић, Г., *Оцена као мотив у тестирању физичких и функционалних способности ученика*, Физичка култура, 5, Београд, 1981.
- Рајновић, Г., *Валоризација рада ученика у школском физичком васпитању*, Физичка култура, 4, Београд, 1982.
- Расел, Б., *О образовању и васпитању*, Клуб НТ, Београд, 1996.
- Раснер, М., *Наставна техника*, Завод за уџбенике и наст. средства, Београд, 1960.
- Рачев, К. и сар., *Теорија и методика на физическото воспитание*, Уџбеник за студенте от ВИФ, " Георги Димитров", Медицина и физкултура, Софија, 1984.
- Рељић, Ј., *Систем тјелесног одгоја у одгоју и образовању*, I летња школа СПФК Југославије у Охриду, Охрид, 1978.
- Реформа образовања и васпитања у СР Србији*, Теме дана, Београд, 1978.
- Рецепацић, Ј., *Педагогија радне школе*, Педагогија, 2, Београд, 1971.
- Рудик, П. А., *Психологија*, Фискултура и спорт, Москва, 1974.
- Sanstrom, C.I., *The psychology of childhood and adolescence*, Penguin Books Ltd , Harmondsworth, Middlesex, England, 1983. .
- Сидерис, М., *Рачунарски програми за евиденцију, вредновање и оцењивање у настави физичког васпитања*, Физичка култура, 4, Београд, 1992.
- Симоно, Ф., *Доба спонзорства*, III програм (пролеће), Београд, 1987.
- Симоновић, Љ., *Спорт капитализам деструкција*, "Лорка", Београд, 1995.
- Singer, D., Dick, W., *Teaching Physical Education, (A system aproach)*, Boston, 1974.
- Singer, R., *Motor learning and human perfomance*, Macmillian, New York, 1968.
- Спасов, Г., *Физичко васпитање у систему образовања и васпитања*, I летња школа СПФК Југославије, Охрид, 1978.
- Спенсер, Х., *О узгоју умном, ћудоредном и тјелесном*, ПКЗ, Загреб, 1883.
- Спенсер, Х., *Наук об узгоју умном, ћудоредном и тјелесном*, Иштван, Загреб, 1883.
- Stammers, R., Patrick J., *The psychology of training*, Methuen & Co Ltd, London, 1975.
- Станчић, В., *Дјеца с тешкоћама у развоју у редовној школи*, Школска књига, Загреб, 1985.
- Станимировић, Б., Дедић, Ђ., *Васпитање на прагу трећег миленијума*, Учитељски факултет у Врању, Врање, 1998.
- Станојевић, И., *Могућности за побољшање квалитета и интензитета наставног рада*, Путеви савременијег физичког васпитања у школама, ЈЗФК, НИПУ, „Партизан“, Београд, 1965.
- Станојевић, И., *Разлози заостајања и најважнији чиниоци у модернизацији и интензификацији физичког васпитања*, Путеви и могућности даљег унапређења физичке културе у СР Србији, Зборник, Београд, 1974.

- Станојевић, И., *Основне карактеристике нове концепције и програма физичког васпитања у основном и средњем усмереном образовању*, I летња школа СПФК Југославије, Охрид, 1978.
- Станојевић, И., *Могућности за побољшање квалитета и интензитета наставе физичког васпитања*, Ревизија образовања, 1, Београд, 1984.
- Станојевић, И., ***Савремени приступ оцењивању ученика у физичком васпитању***, Физичка култура, 1, Београд, 1987.
- Станојевић, И., Жиловић, С., Симић, М., *Оптимализација васпитно-образовног рада као део самоуправног преображаја васпитања и образовања и правци у осавремењавању и усавршавању технологије радних процеса у физичком васпитању*, V летња школа СПФК Југославије, Аранђеловац, 1983.
- Стевановић, М., *Модерна основна школа*, Књижевне новине, Београд, 1978.
- Стевановић, М., Мурадбеговић, А., *Дидактичке иновације у теорији и пракси*, Библиотека "Педагошка мисао и пракса", 9, Дневник, Нови Сад, 1990.
- Стелла, И., *Приредба физичке културе у школама*, Школска књига, Загреб, 1970.
- Стелла, И., *Вјежбалиште са справама у основној школи*, Образовање и рад, 7, Загреб, 1978.
- Стелла, И., *Спортске активности у слободно време - Приручник за наставнике основне школе*, Школска књига, Загреб, 1978.
- Стелла, И., ***Адаптација учионице за потребе тјелесног одгоја I-IV разреда основне школе***, Образовање и рад, 4-5, Загреб, 1982.
- Стелла, И., *Петоминутно провјеравање у тјелесној и здравственој култури*, Образовање и рад, 1-2, Загреб, 1985.
- Стефановић, Д., *Методологија ране дијагностике и рехабилитације деце и омладине ометене у психофизичком развоју*, Школска књига, Ниш, 1980.
- Стефановић, В., *Увод у истраживачки рад у физичкој култури са статистиком*, ИРО "Научна књига", ИПРО "Партизан" Београд, 1981.
- Стефановић, В., *Педагогија и спорт*, "Спортска књига", Београд, 1983.
- Стефановић, В., *Мерења и истраживања као предмет сарадње наставника физичке културе и педагошке службе школе*, Настава и васпитање, 1, Београд, 1985.
- Стефановић, В., ***Педагогија физичке културе***, ИРО "Научна књига", Београд, НИПУ, "Партизан", Београд, 1996.
- Stiehler, G., *Methodik des Sportunterrichts*, Volk und Wiessen, Berlin, 1966.
- Стојаковић, П., *Развијање способности учења*, Свјетлост, Сарајево, 1981.
- Стојаковић, П., ***Когнитивни стилови и стилови учења***, Филозофски факултет, Бањалука, 2000.
- Стојановић, М., *Здравствена контрола ученика и настава физичког васпитања*, Путеви и могућности даљег унапређења физичке културе у СР Србији, Зборник, Београд, 1974.
- Супек, Р., *Ова једина земља*, СНЛ, Загреб, 1978.
- Суходолски, Б., *Три педагогије*, НИП, Дуга, Београд, 1974.
- Телаловић, Р., *Тјелсни и здравствени одгој за V, VI и VII разред – резултати провјеравања ученичких знања*, Дидактички путокази, Зеница, 2000.

- Теодосијевић, М., *Карактеристике заједничког плана васпитно-образовног рада*, Ревизија образовања, 1, Београд, 1985.
- Теодосић, Р., Прокић, Б. и др., *Педагогија*, Завод за издавање уџбеника, Сарајево, 1966.
- Тер-Ованесјан, А.А., *Педагошке основи физическог васпитања*, Физкултура и спорт, Просвешћеније, Москва, 1978.
- Тома, С., *Нови путеви у дидактици*, Настава и васпитање, 5, Београд, 2000.
- Томић, Д., *За физичко васпитање*, Физичка култура, 3, Београд, 1987.
- Трнавац, Н., *Школа под лупом - школа као предмет критике*, Институт за педагогију и андрагогију, Филозофски факултет, Београд, 1992.
- Трнавац, Н., *Педагог у школи*, Учитељски факултет, Београд, 1993.
- Упутство за остваривање програма*, Службени гласник Републике Србије, Просветни гласник, 2, Београд, 1991.
- Фабрковић, М., *Радимо коју о тјеловјежби женског спола*, Напредак, 1-2, Загреб, 1872.
- Физичко и здравствено васпитање*, Програм за основне школе, Савез друштва педагога физичке културе Србије, Београд, 1978.
- Физичко васпитање деце предшколског узраста*, Институт за физичку културу, Београд, 1976.
- Филиповић, Н., *Дидактика 1 и 2*, Свјетлост, Сарајево, 1978. и 1980.
- Филиповић, Н., *Дидактика 1*, Научна књига, Београд, 1977.
- Филиповић, Н., *Дидактика 2*, Научна књига, Београд, 1980.
- Филиповић, Н., *Дидактика универзитетске наставе*, Научна књига, Београд, 1982.
- Филиповић, Д., *Могућности и донети стваралаштва ученика и наставника*, Завод за уџбенике и наставна средства, Сарајево, 1988.
- Финдак, В., *Тјелесни одгој у основној школи*, Приручник за наставнике разредне наставе, Школска књига, Загреб, 1979.
- Финдак, В., *Примјена визуалних, аудитивних, аудиовизуалних, текстуалних и других средстава у циљу повећања мотивације ученика на сату тјелесне и здравствене културе*, V школа СПФК Југославије, Аранђеловац, 1983.
- Финдак, В., *Методологија планирања и програмирања у тјелесној и здравственој култури*, Образовање и рад, 1-2, Загреб, 1986.
- Финдак, В., *Припремање наставника и дневна припрема за сат тјелесне и здравствене културе*, Образовање и рад, 5-6, Загреб, 1987.
- Финдак, В., *Програмирање у тјелесном и здравственом одгојно-образовном подручју*, Образовање и рад, 5-6, Загреб, 1987.
- Финдак, В., *Кадрови у подручју физичког васпитања*, III конгрес педагога физичке културе Југославије, Зборник радова, Нови Сад, 1987.
- Финдак, В., *Методика тјелесне и здравствене културе*, Школска књига, Загреб, 2001.
- Фор, Е., *Учити за живот - свет образовања данас и сутра*, УНЕСКО - Издавачко предузеће "Стручна штампа", Београд, 1975.
- Франковић, Д., *Васпитни рад у домовима*, Школска књига, Београд, 1973.
- Франковић, Д., *Физичка култура у нашој теорији педагогије*, Теорија физичке културе, НИПУ, Партизан, Београд, 1965.

Франковић, Д., *Иновације и нова технологија у образовању у свијету и код нас*, Ревизија школства и просветна документација, 2, Београд, 1970.
Франковић, Д., *Школа будућности*, Педагогија, 3, Београд, 1971.
Франковић, Д., *Перманентно образовање и рационализација образовне делатности*, Ревизија школства и просветна документација, 2, Београд, 1972.
Фурастије, Ж., *Универзитет пред стечајем*, Дуга, Београд, 1973.
Фурлан, И., *Елементи програмиране наставе у основној школи*, ЗЗУОО, СРХ, Загреб, 1973.

Хавелка, Н., *Психолошке основе групног рада*, Научна књига, Београд, 1980.
Hartman, K., *Одабрана питања, изазови, и одлуке у физичком васпитању*, Теоријски, методолошки и методички аспекти физичког васпитања, Зборник радова, Међународна научна конференција, Универзитет у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања, Београд, 2009.
Harlen, W., *The teaching of science in primary schools*, David Fulton Publishers, London, 1999.
Хацикадунџић, М., Мађаревић, М., *Методика наставе тјелесног одгоја*, Педагошка академија, Зеница, 2004.
Henting, H., *Humana škola*, Eduka, Zagreb, 1997.
Херлок, Е., *Развој детета*, Завод за издавање уџбеника, СРС, Београд, 1970.
Херцег, Ј., *Здравствени одгој у разредној настави*, Школска књига, Загреб, 1985.

Чордић, А., Бојанин, С., *Опита дефектолошка дијагностика*, ЗУНС, Београд, 1997.

Џиновић-Којић, Д., *Физичка зрелост деце за полазак у школу*, Настава и васпитање, 1, Београд, 2001.

Швајцер, В., *Рационализација и стваралаштво у настави*, ВИПШ Ријека, Ријека, 1986.
Шарановић-Божановић, Н., *Теоријске основе сазнавања у настави*, Просвета и Институт за педагошка истраживања у Београду, Београд, 1989.
Шепа, М., *Методика физичког васпитања*, (уџбеник за учитељске школе), Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1958.
Шепа, М., Петровић, Ј., Рајновић, Г., *Стручне инструкције за оцењивање у школама*, Републички секретаријат за образовање, науку и културу, Београд, 1970.
Шилих, Г., *Дидактика*, Завод за издавање уџбеника СР Србије, Београд, 1967.
Шилих, Г., *Учна начела наше школе*, Љубљанске новине, Љубљана, 1961.
Шимлеша, П., *Дидактички принципи*, Школска књига, Загреб, 1963.
Шимлеша, П., *Дидактичке иновације и њихова могућа девијација у школској настави*, Педагогија, 2-3, Београд, 1973.
Шмидт, В., *Научно-техничка револуција и васпитање*, Педагогија, 4, Београд, 1971.
Шмидт, В., *Високошколска дидактика*, Педагошко-књижевни збор, Загреб, 1980.
Штекер, К., *Савремено формирање наставе*, Београд, 1960.

РЕЧНИК ОСНОВНИХ ПОЈМОВА

А

Агонистика – борбени дух, борба, надметање као елемент, облик рада у васпитању.

Адаптилност – прилагодљивост, способност за прилагођавање, прилагођавање.

Администрација, школска – у ширем смислу: систем, прописи, органи и пракса управљања школством у одређеној држави; у ужем смислу: управа школе.

Адолесценција – или младалаштво, период људског живота који започиње пубертетом, а завршава постизањем физичке и психичке зрелости (око 21. год.).

Акцелерација – назив за убрзани, неједнакомеран раст и развој детета, омладине.

Аксиологија – наука о вредностима.

Актив – група наставника унутар наставничког колектива школе или школа једне општине који се залаже за стручно обављање (ван)наставе, посла и активности у школама.

Активни одмор – за разлику од пасивног одмора (мировање, сан, лежање, седење и сл), који је потребан после напорног рада, који је једна врста опоравка организма који се помоћу одређених физичких вежби мањег интензитета, праћених пријатним емоцијама, регенеришу функције организма.

Активно знање – за разлику од пасивног знања које представља систем научних чињеница и генерализација које су ученици усвојили и трајним памћењем задржали, активно знање има још особину да се даде свесно репродуковати и примењивати у пракси. Активно знање постаје уверењем те на тај начин регулише људски рад и понашање.

Активност ученика – везује се с принципом свесне активности. „Физичко васпитање почиње интервенцијом свести, ума“.

Алгоритам – ефективна метода којом се из датих података одређеним низом рачунских, логичких поступака долази до тражених резултата.

Алтернација наставника – облик рада према којем у одељењу истовремено делују два наставника, паралелно или наизменично, а чији је циљ (ис)помагање, свеобухватније и стручније деловање.

Алтернативно питање – постављено је у таквом облику да су могућа само два одговора од којих је један тачан.

Аматеризам – је обављање неког посла, активности ради забаве и из љубави према њој, а не професија ради стицања добити.

Амбидекстрија – оверучност, способност да се (под)једнако вешто изводи нека радња обема рукама, тенденција у врхунском спорту.

Амплитуда – ширина, величина, распон, у (вежбовним), а у статистичким приказима синоним за потпуно распршење.

Анализа – 1. у психологији тражење саставних делова сваког сложеног искуства или менталног процеса; 2. растављање сложеног система, радње, кретања на једноставније елементе, сегменте.

Анализа одржаног часа – планско посматрање и процењивање обрађене наставне јединице са циљем да се критички оцени ефикасност наставног рада и тако убудуће избегну пропусти и недостаци. Анализа у овом контексту се врши разматрањем следећих карактеристика часа: васпитно-образовним поимањем тј. задацима на часу, физиолошким, интелектуалним и емоционалним захтевима, избором средстава и оптималном организацијом рада на часу.

Анкета – поступак којим се испитује мишљење испитаника, његов став и сл. у вези са неким присутним проблемом. Из проблема произлази. анкета, не обрнуто.

Аномалије, физичке – (говорне, моралне, моторичке, функционалне, психолошке, осетне) различите неправилности и одступања у физичком расту и развоју детета.

Антиципација, педагошка – предвиђање, замишљање и постављање васпитних циљева пре и у току процеса васпитања.

Антропометрија – грана антропологије која се бави мерењем и проценом физичких карактеристика и функција организма човека (у развоју висине, масе тела, поткожног масног ткива, волуминозности, виталног капацитета и сл.). Подаци антропометријских мерења користе се у школској хигијени, производњи школског инвентара, намештаја, опреме и сл.

Апликације – цртежи, графови, плоче, кинограми, у задње време различите анимације на рачунару, мобилном телефону и сл. израђени на различитом материјалу који се у току и ван наставног рада увек доступни онима којима су намењени.

Апраксија – тешка моторичка аномалија. Неспособност извођења кретања.

Апстракција – мисаони процес раздвајања битних и заједничких и нужних одлика неке групе појава или субјеката, објеката од свега што је небитно, појединачно и случајно, долажење до суштинских обележја неког појма.

Аритметичка средина – мера средње вредности неке дистрибуције.

Ars discendi – лат. израз који значи: умеће учења.

Ars docendi – лат. израз који значи: умеће подучавања. "Није знање само знање дати, већ је знање како знање дати".

Артикулација наставног часа – дидактички најефикаснија унутрашња организација наставног часа зависно од врсте и циља наставног часа. Постоје, условно речено, две организације часа: **класична** у четири дела и **савремена** у три или два дела у складу са законитостима наставног часа, врстама садржаја, процеса.

Атипичне појаве – појаве код неке деце којима се она по неким знаковима, карактеристикама издвајају од остале деце.

Аутоматизам – извођење неког покрета или радње без посебне доживљајне контроле, знања и свести извођача, на пример, кретне навике су високо аутоматизоване радње и нису подложне заборављању.

Ауторитет наставника – је својство, моћ наставника да утиче на ученика што је најчешће резултат његовог дугогодишњег позитивног рада и искуства.

Аутосугестија – самоуверавање (да учини нешто у шта сумња или се боји).

"Аха" доживљај – изненадни увид у ситуацију или остварења неке радње, кретње или проблема.

Б

Батерија тестова – скуп од неколико тестова, који чине целину, а сукцесивно се примењују на истим испитаницима. У праћењу учениковог образовног напретка, постигнућа употребљавају се батерије (ситуационо моторичких) тестова способности, образовања.

Билтен – краћи штампани повремени, или периодични, извештај о неким важним саопштењима, информацијама, догађајима у школству (просветних власти, завода, центара).

Биолошко-хигијенски задатак физичког васпитања – један од основних задатака физичког васпитања, који се састоји у унапређењу биолошког раста и јачању организма, функција система (органа) што доприноси општем здравственом стању.

Блок-настава (час) – еластичнији организациони систем наставног рада примењен на рад у школама с предметним наставницима. Нажалост, педагошки је неоправдано примењиван у физичком васпитању ученика.

В

Viva vox docet – лат. изрека која значи "жива реч подучава". Незаменљиво је средство васпитно-образовног утицаја.

Вођење – она компонента васпитања у којој преовладава васпитачева руководећа улога те он води ученике и својим личним примером и идејама, не спутавајући их у развоју, већ ослобађајући од свога утицаја, његово све самосталније суђење и поступање. Одговара хуманистичкој концепцији васпитања и образовања.

Вредновање – је праћење раста и развоја ученика, његовог напредовања. Под вредновањем не треба подразумевати оцењивање. Вреднује се помоћу норматива, критеријумских таблица и сл.

Г

Генерализација – мисаони процес формирања општих појмова или судова на основу ограничених и специфичних случајева уопштавања стеченог искуства.

Генотип – збир наследних фактора на које још нису утицали фактори средине. О њему се може само закључивати, али се не може у чистом виду утврдити.

Гестикулација – умерени покрети тела, посебно руку, које прате усмено казивање како би га учинила изражајнијим или га чак заменила.

Годишње планирање – планирање у настави при којем се пре почетка школске године изврши глобално распоређивање наставне грађе по полугодиштима, циклусима, месецима.

Групни облици рада у настави – групна настава, дидактички облици рада.

Д

Дворана, (сала, специјализована учионица) за физичко васпитање – Педагошки просторни норматив по једном ученику требао би да буде $0,7 \text{ m}^2$ када су у питању затворени објекти, а отворени објекти за спортске игре $2,7 \text{ m}^2$ и атлетику $1,5 \text{ m}^2$ по ученику. Простор за вежбање у школама до 500 ђака, величине 10×18 или 11×16 и висине 5 m. У већим школама потребне су две дворане које се уклањањем помичног зида могу претворити у једну. У средњим и већим основним школама, са више од 1000 ђака, потребне су сале величине кошаркашког игралишта 26×15 m са рубом од 1 m са сваке стране. Уз гимнастичку дворану потребне су следеће нуспросторије: 2 свлачионице са 20 m^2 , два купатила са тушевима и простором за сушење 20 m^2 , простор за справе 30 m^2 , кабинет

наставника до 14 m², и тоалети са умиваоницима за ученице, ученике и наставника физичког васпитања.

Дебилно дете – карактерише неразвијеност и спорост психичких процеса, како перцептивних тако и мисаоних, а такође и неразвијеност моторике.

Девијација – одступање резултата, понашања, држања, раста тела од нормалног.

Демонстратор – дете или ученик који помаже у организовању и извођењу наставе и њених организационих облика. Исти мора бити добро обучен, јер у супротном постоји могућност довођења наставе у питање.

Деца ометена у физичком и психичком развоју – термин који се код нас употребљава у законским прописима за развојно ометену децу (с потешкоћама у развоју).

Дидактика – једна од педагошких наука, која проучава законитости наставе уопште. Сматрају је теоријом образовања уопште и теоријом образовања у настави.

Дидактички троугао – сликовит израз за три основна фактора у наставном процесу: ученик, градиво и наставник. Неки аутори уносе и четврти – примена информационе технологије, а неки материјалну основу за наставу физичког васпитања.

Дијагностиковање – утврђивање почетног стања (методама и инструментима).

Дијаграм – графичко приказивање количинских односа који се најчешће врши помоћу линија, тачкица, геометријских ликова о некој појави, особини или проблему.

Дијететика – наука о исхрани и начину живота корисном за здравље.

Дикција – један од квалитета говора, која доприноси бољем излагању, схваћању, оних садржаја који се уче, а односе се на правилно, јасно и лепо изговарање речи и реченица (мисли).

Диференцијација наставе – разноврсни облици поделе рада у настави у циљу ефикаснијег рада условљена специфичним психичким и физичким особинама ученика.

Дневник рада наставе физичког васпитања – службена и стручна школска књига у којој наставници током часова евидентирају рад ученика у физичком васпитању у једној (ређе током школовања) години. Води се по одељењима и за сваког ученика посебно.

Документација у физичком васпитању је она документација коју као неопходан и неодојив део васпитно-образовног процеса у настави физичког васпитања, служи наставнику у планирању, артикулацији одговарајуће наставне технологије, евидентирању, обради резултата и (пр)оцењивању ученика у

наставном процесу чини јединствену целину. Иста је у функцији планирања, реализације програма, праћења и оцењивања у настави физичког васпитања.

Дозирање физичких вежби – одређивање степена оптерећења (сиже обима и интензитета) организма физичким вежбама ради усавршавања (васпитања) моторичких и функционалних способности. Важно је посебно у периоду предпубертета. Зависи од степена физичке спремности, физиолошке развијености функција, дневног оптерећења у раду и животу, врсте вежби и распона функционалних могућности.

Докимологија – дисциплина психологије која систематски проучава тачност, објективност и поузданост (пр)оцењивања.

Домаће физичко вежбање – основни облик рада, вежбања ученика у ваншколским активностима, нужно и органски повезан део с целокупним наставним радом школе уопште.

Досије, ученички – средство систематског прикупљања података о детету у сврху бољег упознавања и праћења васпитно-образовног напретка. Често, служи као документација у стручно-методолошким истраживањима и анализама.

Docendo discimus – лат. изрека која потиче од староримског филозофа Сенеке и значи: поучавајући друге учимо и сами.

Дрил – назив за вежбање којим се механички (несвесно) врше захтеване радње, ланци покрета и начина понашања.

Друштва за физичку културу у школама – једно од добровољних удруживања деце и омладине у ваннаставним и ваншколским активностима. Смисао удруживања је задовољавање интересовања, потреба и жеља учесника у спорту, а у циљу развијања навике за свакодневним вежбањем (види актив, секција).

Е

Евалуација – вредновање особа, појава и предмета према различитим критеријумима. У педагошкој психологији евалуација означава вредновање већег броја ученикових знања умења, способности, активности, навика и праћење промена човекових когнитивних, афективних и моторичких добара у току школовања.

Екскурзија – посебан облик рада у настави изван школске учионице ради непосредног реализовања наставе (програма) који се иначе не би могао успешно изводити и показати усвојеним у учионици. Она има своје васпитно-образовне задатке.

Експеримент – поступак намерног изазивања појава и процеса у тачно одређеним условима у циљу посматрања и проучавања (са једном групом, две - паралелне групе и ротацијом фактора). Једна од основних метода педагошког

истраживања, посебно у вези са истраживањем ефикасности васпитних и образовних поступака (методичких, посебно), примерености садржаја наставе, узрасту ђака у циљу праћења њиховог напретка и усвајању образовних добара.

Експериментална школа – првог или другог степена која, поред свог редовног задатка, има додатни циљ да буде место потврђивања и истраживања уведених садржаја, поступака, облика и метода рада

Експозиција – свако излагање у настави.

Експресија – васпитаникова мисаоно-кретна и изражајна активност која је резултат оствареног утицаја.

Екстраполација – поступак којим се на основу познатих вредности (подаци) у неком низу процењују и вредности које су изван тог низа.

Елементи учења – вежбе, технике, навике, опонашање, увид и говор, који су сваки на свој начин делотворни у било ком људском учењу, али не конституишу сам процес учења, обучавања као такав. Суштина, смисао и значај вежбе као елемента учења налази се у примени претходног знања, умећа и искуства у повећању исхода учења (увежбавања).

Елоквенција – речитост и лакоћа говора, способност говорног умећа (уверавања, убеђивања).

Емпатија – саосећање, уживљавање, акт пројектовања самога себе у нечији положај, облик идентификације с неким.

Енграм – урезак нервни, трајна промена живог ткива која је настала дугим подражавањем и подстицајима. Он је физиолошка основа памћења и наслеђа. Синоним за неурограм.

Еретично дете – моторички узнемирено дете са церебралним сметњама. Присутна претерана покретљивост – хиперкинеза.

Errando discimus – лат. изрека која значи (грешећи учимо) која се ослања на искуство да се на грешкама такођер учи, јер доживљавамо неуспех који нас упућује на исправан пут. То не значи да би учење требало организовати у том смислу како то препоручују неки, методом "покушаја и погрешака". Учење је позитиван процес у којем нужно долази до грешака, али се њихов број смањује не само због тога што на грешкама учимо него у првом реду зато што је учење свестан процес организован и води ка успеху.

Exempla docet – лат. изрека којом се каже да "пример учи".

И

Игра, дечија – основни облик дечије активности, којим оно природно и слободно задовољава своје потребе за: идентификацијом (поистовећивањем), иницијативом, досетљивошћу, кретањем, дружењем, стваралаштвом, високом

емоционалношћу. Игре у физичком васпитању представљају углавном слободни, прости и сложени начин људског кретања, активности и понашања учесника везани за неку тематику с одређеним или договореним правилима.

Играчке – служе детету као повод за игру и одређују њен садржај; оне су средство игре и помажу детету да остварује своје замисли у игри. Оне су не само средство већ и "партнер" у игри.

Играње улога – посебна метода којој је суштина у игрању и преузимању улога, где учесници приказују стварне или замишљене ситуације као глумци, имитатори улога особа предвиђених у неком догађају.

Идејна концентрација – наглашавање једне идеје водиле, проучаваног проблема.

Идентификација – оно са чиме се неко поистовећује – постаје и поуздан је „знак“ о критеријуму његове вредности.

Идиосинкразија – карактеристика менталитета или понашања једне индивидуе, која је специфична за њега и која се не може одмах објаснити општепознатим психолошким процесима (**начин изражавања једне особе**).

Избор наставних метода – успех и квалитет образовања у васпитно-образовном раду зависе о правилном избору и комбиновању наставних метода. За одабирање наставних метода (и облика рада) нема и не може бити готових рецепата, јер то зависи о више фактора.

Изборна настава – у савременој школи је све присутнија потреба диференцијација садржаја наставе наставног програма физичког васпитања ради ефикаснијег усклађивања наставе са друштвеним потребама и психофизичким способностима ђака. Најчешће се настава диференцира на обавезну наставу и изборну наставу. Изборна се односи на онај део наставног рада за који се ђаци одреде слободним избором наставних предмета према својим потребама, интересовањима, склоностима и могућностима. Одређени избор постаје обавеза ђака за учење. То не треба поистовећивати са изборном, факултативном, односно необавезном изборном наставом.

Излетништво – грана или боље рећи облик рада у настави везан за борављење у природи повезано са пешачењем. Ученици се навикавају и уче проводити и користити благодети у природи, подносити напоре и временске услове, чувати је и радо јој се враћати.

Индивидуализација – диференцијација наставе да се задовоље индивидуалне разлике сваког ученика у складу са њиховим физичким способностима, интересовањима, искуствима, карактерним особинама, могућностима усвајања и прихватања.

Индивидуална настава – врста наставе где се уз учитеља, васпитача налази само један ученик. Ова настава се сусреће само у уметничким школама са

различитим облицима инструкција, специјалним и све чешћим приватним школама и факултетима.

Интеграција наставе – општи назив за наставну концепцију која се јавља у различитим варијантама усмерена на **повезивање и прожимање** садржајних и организационих компонената васпитно-образовног процеса.

Интроспекција – самоопажање, психолошка метода посматрања властитих доживљаја и поступака било у току одигравања или накнадно по памћењу.

Интуиција – непосредно, спонтано доношење судова који се не заснивају на чињеницама и логичком мишљењу. То је процес којим се долази до сазнања која се не даду образложити и доказати.

Инхибиција – нестајање, смањење, кочење спонтане активности изазване спољним подстицајима (подражајима).

Ирадијација – појава ширења, узбуђења у нервном систему до које долази приликом подражаја, стимулуса.

Ј

Јасноћа излагања – битна карактеристика методе усменог излагања и главни фактор успешног коришћења живе речи наставника као једног од извора знања у настави, а састоји се у томе да наставник у свом приповедању, објашњавању и описивању употребљава познате речи у свести ученика, чији смисао они схваћају и које могу повезати са својим представама.

Јавне школе – су школе које нису приватне, већ су или државне, или друштвене установе, односно све школе којима је законом признато право јавности.

Јутарња гимнастика – олакшава организму да из фазе сна пређе у радни дан, активира након 15-минутног вежбања функције органа и система органа, срчано судовни систем, плућа, и активну телесну масу (мишиће, зглобове и кости) за несметано функционисање послова физичког и умног карактера.

К

Класификација – логички поступак одређивања обима неког појма, термина, у који улазе сви њему подређени појмови.

Класификација података – груписање података

Класично образовање – неиздиференциран педагошки појам који се у наставној пракси и педагошкој теорији изједначаје с појмом хуманистичко образовање.

Климатизација – одржавање одређене температуре и влаге у школским просторијама помоћу аутоматских механичких уређаја (клима-уређаји), одржавање исте је веома важно у сали.

Кодекс педагога физичке културе – законик, прописи правила који се поштују у раду.

Коедукација – заједничко васпитање и образовање мушке и женске деце у основним и средњим школама. Заједничко обучавање назива се и коинструкција.

Колективно тестирање – истовремено тестирање већег броја испитаника, одељења.

Комбиновани поремећаји код деце – сложени поремећаји код развојно ометене деце који се јављају у облику вишеструких моторичко-сензорних и психичких недостатака.

Комбиновани тип часа – врло често присутан у физичком васпитању и сједињује у својој структури све или само неке битније компоненте наставног процеса (обучавања и усавршавања - увежбавања) па отуда и његова потреба и назив. Који ће елементи бити присутни зависи од тежине наставне јединице и степена овладаности ђака једног одељења.

Компензација – одбрамбени механизам личности којим појединац, ако не може постићи циљ, замењује тај циљ, достижним циљем. Чест је у пракси физичког васпитања када су у питању поједине вежбе. Поступак када се детету због показане марљивости даје позитивна па чак и увећана оцена иако није савладало планирани део наставног програма физичког васпитања.

Компетиција – такмичење, надметање, супротно кооперација - сарадња

Комплекси – 1. емоционално-мисаона жаришта (умишљеност) која су се формирала у вези са неким неприхватањем појавности спољних одлика личности, чиме утиче на живот и понашање. Некада прерасту у неуротична стања са тежим последицама. 2. скуп више предмета или вежби које чине заокружену целину.

Конативни тест – онај тест личности којим се обухватају особине испитаника у позитивном смислу речи, нормалне конативне особине и негативне особине у патолошком конативном тесту, простору.

Конгенталан – урођен, супротно стечен (аквириран).

Кондиција – општа, стечени ниво сложених (моторичких) способности организма да врши напор, а одгађа замор.

Конспект – један од најчешћих облика припрема за час наставника (ученика код алгоритма учења) на основу припремљеног материјала, грађе, текста, а садржи кратак писани текст, приказ са цртежима, или графичким приказима.

Конституција – скуп претежно сталних морфолошких и биохемијских карактеристика организма који утичу на психо-физичко формирање индивидуе, реактивне способности и индивидуалне особености.

Конструкција теста – целокупан рад у вези израде одређеног теста. Исти мора задовољити метријске карактеристике.

Конструктивне игре – развијају стваралачке способности детета, вештину да помоћу маште и мишљења поставља и остварује своје мисли и представе.

Консултација – саветовање. У вези је са школским радом и може се вршити са самим ђаком, дететом и осталим факторима који утичу на васпитање, у првом реду родитељима, старатељима, васпитачима у домовима и др.

Конфликти код деце – стање психичке напетости који настају сукобљавањем емотивно обојених хтења с ограничењима и фрустрацијама која им се супростављају. Таква стања се најчешће манифестују у доба детињства па и адолесценције. Стања која се код деце могу појавити у разним степенима, нивоима и облицима што пракса (по)казује. То могу бити облици тихих и неприметних (невербалних) стања неспокојства, жучи, малих нерасположења, потиштености и сл. до појава бурних, силовитих реакција, препирања, насртаја и најтежих негативних појава за образовну праксу. Међусобни конфликти међу ученицима треба да се уређују сарадњом са учеником и наставником чија је улога пресудна и врло деликатна.

Конфликтна ситуација – је она у којој појединац не може без препрека и тешкоћа у комуникацији са другима да оствари постављени циљ и тако задовољи своје потребе и тежње.

Концентричан распоред грађе – постепен, логичан и систематичан начин распоређивања грађе у наставном програму (наставних циклуса у физичком васпитању) карактеристичан по томе што се у предвиђеном распону школовања иста наставна грађа обнавља на једном вишем нивоу од основне до средње школе и по разредима.

Контролна група – група испитаника у којој се не примењује експериментални фактор у стручном-методолошком истраживању.

Координација покрета – способност вршења, усклађивања кретања у међусобно одређеним временским и просторним односима. Може бити различитог степена сложености и односити се на делове тела или тела у целини. Код његовог образовања (нових покрета) и усавршавања или васпитања координације кретања водећу улогу има ЦНС, тј. више регије коре великог мозга. Може се усавршавати и пожељно је до 12 године живота.

Копролалија – навика псовања. Сматра се једном врстом присилне радње. Неки је убрајају и међу тикове, и треба је свести на што мању меру код ученика у школама. Постоје стилови како је треба избећи.

Корективна гимнастика (вежбање) – усмерена је превентивно на одржавање правилног држања тела и на позитивно мењање или исправљање неправилног држања тела посебно кичме и стопала.

Кривуља учења – графички приказ који на очигледан начин представља напредовање у учењу, а добија се уврштавањем разних индекса тог напредовања у координатни систем.

Л

Лено дете – неспособно за систематску активност с одређеним циљем и којем недостаје издржљивост и упорност у раду, при нормално развијеним менталним способностима. Такво дете је обично немарно, незаинтересовано, тромо, неуредно, без иницијативе. Зна бити пркосно, а на учење га треба увек терати.

Локомоторан – латински израз састављен од речи *локус* – место и *мотор* – покретач. У физичком васпитању се у локомоторна кретања убрајају она која покрећу организам са места.

М

Макромодел – модел увећаних димензија како би се што боље могао посматрати до појединости. Неки се може и растављати или доводити у разне положаје које човек заузме.

Матурација – процес сазријевања дечијег раста и развоја, који се одвија у постепеним фазама, етапама, а условљен је унутрашњим и вањским утицајима. Постоји веза између матурације и учења. Сазревање је предуслов учењу.

Машта – процес комбиновања претходних искустава у нове целине.

Метода – начин одређивања, утврђивања да ли је теоријски конструкт или исказ истинит или лажан. Постоји индуктивна и дедуктивна метода (закључивања и доказивања). У школском физичком васпитању (истраживањима физичких активности човека) више је примењивана индуктивна метода. У истраживању појава у школском физичком васпитању морала би се више користити дедуктивна метода закључивања, ако се желе појединости (човека) посматрати у целини (структури, систему).

Метода демонстрације – основна наставна метода која се заснива на показивању онога што се учи.

Методички часописи – часописи у којима се нуде решења проблема методике и практичног школског рада, различита питања организације, метода и облика рада у циљу оптимализације технологије рада у настави.

Методска упутства – систем правила којима се наставник упућује у практично извођење наставне јединице, наставе, често названа организационо-методичка упутства.

Метријске карактеристике теста – карактеристике теста које условљавају његов квалитет као мерног инструмента (средство којим се врши процена неког својства, особине), а то су: ваљаност, објективност, осетљивост и досљедност.

Микроартикулација часа – унутрашња организација наставног процеса у току једног наставног часа.

Н

Навика – стечена (научена) и у знатној мери аутоматизована реакција организма. Навике се тешко мењају (некад су и вечне као што су елементарне кретне навике: пливање, вожење бицикла, клизање и др.), баш зато јер су аутоматизоване реакције, тј. изводе се без знатнијег учешћа свести. Сматра се да је нервна основа навика у смањеном отпору у прелажењу нервних подражаја.

Наставне методе – сврсисходни начини заједничког рада наставника и ученика у току наставног процеса, помоћу којих ученици стичу знања, умења, навике и помоћу који се развијају њихове психофизичке способности.

Наставни листић – картон или „дебљи“ папир са задацима намењеним ученицима у индивидуализираној настави. Често су у картону задатака дате и најчешће грешке које ученици треба да препознају и укажу партнеру, на пример, у раду парова - реципрчном стилу рада, групе и сл.

Наставни план – основни школски документ који издају просветне власти и којим се у форми табеле прописују предмети који ће се учити у школи, којим редом, по разредима и по колико часова седмично.

Наставни програм – службени документ који за основне и средње школе прописују просветне власти и који одређује садржај рада у сваком наставном предмету, тј. обим грађе, (знања, вештина и навика) које ученици треба да усвоје у појединим разредима.

Наставни процес – заједнички рад наставника и ученика у школи у којем је циљ да ученици под руководством наставника стичу знања, формирају вештине и навике, да развијају психофизичке способности и свестрано их васпитавају.

Наставници физичког васпитања – су учитељи, наставници и професори физичког васпитања и спорта (раније физичке културе).

Наставни час – је основна временска и организациона јединица, доминантан облик рада у настави који траје најчешће 45 минута.

Non multa sed multum – лат. изрека којом се истиче да ученицима треба давати не много различитог, већ мање али темељитог", не што разноврснијег, него мање знања, али темељитог и продубљеног.

О

Обим грађе – одређен је наставним програмима.

Објашњавање – посебан облик методе усменог излагања који се примењује приликом обрађивања, обучавања и увежбавања покрета, теоријски потребних знања.

Обликовање наставног часа – артикулација, раздвајање наставног часа.

Облици рада у настави – у теорији пракси најчешће се користе ова три дидактичка облика рада: фронтални, групни и индивидуални, а заборавља на сложене организационо методичке облике рада (главног дела часа): рад по станицама, врстама и са допунским вежбањем, полигон, кружни рад, "фартлек" и др. све мање присутних у пракси физичког васпитања због одређених и у пракси познатих разлога.

Облици учења – мање или више сложени типови стицања знања, вештина и навика. Као облици учења спомињу се: условни рефлекс, имитирање, тј. опонашање, покушај и погрешка и др.

Образовни садржај – су образовна добра која се путем предмета преносе на васпитаника. Сви наставни предмети имају образовне садржаје, наставну грађу.

Одељење – релативно стална група до 30 ученика коју истовремено поучава један наставник, најчешће у једној просторији, учионици.

Одмор – 1. знатно успорење или потпуни прекид неке активности, 2. раздобље опорављања након радне активности, различитих врста оптерећења (интелектуалног, емоционалног и физиолошког) који је довео до замора. Најчешће су активан и пасиван одмор. Експериментално је утврђено да успешност одмарања између осталих зависи од временског распореда одмора, броја одмора, његовог трајања и облика одмарања.

Описна оцена – је оцена којом се речима описује ниво усвајања васпитно-образовних задатака, вредности, добара од стране ученика. Разликује се од бројчаних оцена или вербалних еквивалената бројчаних оцена (на пример, довољан, добар). Описна оцена најчешће служи за изражавање нивоа усвајања појединих компонената знања, понашања, кретања, спортских техника, односа према раду који су дефинисани као циљеви наставе. У пракси описне оцене обично представљају аналитички израз појединих аспеката наставе док је бројчана оцена њихова синтеза.

Опсервација – посматрање, опажање.

Оптерећење наставника – При квалитетном истраживању тог проблема неки су истраживачи настојали узети у обзир и остале факторе који утичу на оптерећеност осим самог броја одржаних наставних часова. Време које наставник седмично троши на остала школска задужења у оквиру 40-часовне радне седмице, а изражено је у временским јединицама од једног наставног часа.

Оптерећење ученика – свеукупност физичких и психичких напора ученика у настави, којима су они изложени у одређеној временској јединици, часу, седмици. Главни фактори који одређују оптерећење су наставни план и програм, тежина и распоређеност наставних предмета током седмице, квалитет рада наставника, тежина његових захтева према ученицима, временска расподела рада и смена ("режим рада") у школи.

Општа методика – неки аутори су из класификације педагошких дисциплина потпуно избацили назив дидактика и уместо њега увели назив општа методика. Према томе, **општа методика исто је што и дидактика**, тј. она је наука о настави уопште. Атрибут, својство општа добила је због тога што поред опште методике постоји и читав низ специјалних методика према различитим критеријумима и према наставним предметима.

Општа физичка припрема – има задатак да осигура свестрани утицај на млади организам. На општој се гради и специјална физичка припрема. Неопходно је упражњавати у редовној настави током усвајања техника спортова. Посебно је важна до 18 године живота.

Осећај за ритам – компонента музикалности, која се састоји у уочавању разноликости и кретања, покрета у трајању нотних вредности и пауза. Облици развијања су бројалице, ступања, народна кола, модерни плесови, бројалице за млађе узрасте, тапкања, плескања уз говорење и певање, удараљке и др.

Осетни орган – осетила, чуло, рецептор.

Основна гимнастика – представља абецеду општег физичког образовања човека. Она се свестрано примењује управо у школском узрасту и зато је неки називају школском гимнастиком. Омогућује усвајање основа кретања (правац, пут, амплитуда, брзински и просторни односи и сл.), почетак је систематског бављења физичким вежбањем и основа за прелажење на спорт.

Основни педагошки појмови – су васпитање и образовање. Иако су ова два појма узајамно повезана, иако се допуњавају, прожимају сваки од њих има свој посебан смисао и значење. Образовање је ужи појам и садржан у појму васпитање.

Оцењивање ученика – поступак којим се на утврђен начин прописима прати васпитно-образовни напредак ученика и одређује ниво који је он у вези с тим постигао у одређеном периоду.

II

Падавица – епилепсија, углавном је наследна, а узрок је непознат. Знаци су: "аура", (разна привиђења), крик, несвест, грчеви, проширене зенице, пена на устима, после напада јавља се главобоља, дремеж и заборављање, амнезија.

Педагог – сваке струке, особа која се бави васпитањем. Овај термин има свој корен у старој грчкој речи „paidagogos“ што значи „онај који води дете“ (pais, paidos - дете, ago - водим).

Педагогија – наука о васпитању као специфичној, друштвено условљеној појави и делатности.

Педагошка документација – обухвата низ разноврсних докумената (писаних, штампаних, аудио-визуелних трака, ЦД, фотографских итд.) у којима има података повезаних са васпитним и образовним делатностима школе, с радом наставника и ученика.

Педагошки саветник (стручни) – звање у које могу бити унапређени они васпитачи, учитељи наставници и професори који се истичу својим практичним радом, који су дали прилог унапређењу теорије и праксе и који своја знања успешно преносе на остале просветне раднике.

Педагошко искуство – важан услов и саставни дио спреме васпитача и наставника, а уједно и један од извора научно-стручног и педагошког сазнања.

Педологија – наука о детету. Обухвата све аспекте проучавања детета, како његов психички тако и физички раст и развој.

Перцепција – повезивање осетилних података на основу наследних диспозиција, искустава, навика и чула. Она је психичка реакција на бројност података који преко различитих рецептора стижу у кортекс (кору великог мозга).

Планирање часа – артикулација наставног часа - припрема наставника за наставни час. Има своју садржајну (стручно-материјалну) и педагошку (дидактичку) страну.

Пластичност излагања – карактеристичност излагања у којем наставник применом кретне и говорне вештине даје својим покретима, радњама, изражајностима, живост, занимљивост која код посматрача и слушалаца ствара утисак уверљивости, јасноће, лакоће, сликовитости. То постиже живим и сликовитим стилем, бираним речником, подесном јачином гласа, емотивношћу и асоцијацијама.

Плато – застој у напредовању приликом стицања неке вештине. Постоји неколико теорија које објашњавају узроке настанка платоа учења: теорија физиолошке границе, теорија губљења мотивације, теорија компромиса између степена мотивације и осећаја угодности и теорија замора.

Подражавање – опонашање, имитирање.

Подучавање – систематско преношење на некога знања, вештина и навика.

Појам – скуп битних и типичних одлика неке групе објеката, појава, јединки који је створен промишљањем на основу упоређивања и анализе појединости, одредница (ајтема) код појаве, објекта или јединке.

Потребе детета – израз који се почео више употребљавати у XX веку, а који обухвата све што је потребно за одржавање био-психо-социјалног раста и развоја детета.

Поучавање – систем промишљених педагошких мера, савета које васпитач примењује као свесну помоћ у процесу васпитаниковог учења корисног, лепог (интенционално поучавање).

Похвала – веома важно средство и метод у раду са децом у физичком васпитању, моралном васпитању и које се састоји у усменом и писаном признању за позитивно, примерно понашање, учење и напредовање. Похвала да стане у ред подиже радни елан ученицима.

Преоптерећење ученика – превелик и по својим последицама штетан физички и психички напор ученика. Чини га мноштво наставних предмета, број часова преко норме, обимни домаћи задаци који успоравају физички и психички развој, доводе у питање здравље.

Прилагођавање, адаптација – једна компонента васпитног процеса која се очитује у намери наставника да ученике којима предаје прилагоди начину свога рада, социјализује их.

Примереност узрасту ученика – дидактички принцип којим се регулише избор и начин обраде наставних садржаја зависно од физичких и психичких снага ученика одређеног узраста. Наставни рад не сме бити ни претежак ни прелоган, већ одговарајући према њиховим појединачним могућностима.

Принципи изградње наставног програма – су принципи којима се руководе учесници, састављачи наставних програма при одабирању грађе која се учи, односно уноси у садржаје наставних програма.

Приручник – књига или брошура с упутама како треба поступати у одређеним ситуацијама.

Проприорецептори – чулни органи који су подстакнути активношћу органа унутар којих се налазе. Најчешће се такви рецептори налазе у мишићима, зглобовима и тетивама, а надражени су променама у напетости мишића и покретима тела у различитим ситуацијама.

Просветни саветник – стручно звање у просветној струци, који могу добити они просветни радници који унутар завода за унапређење васпитања и образовања раде на подручју просветно-педагошке службе. Ову службу некада су вршили школски надзорници и школски инспектори.

Процес стицања вештина и навика – заснива се на физиолошкој законитости о стварању нових динамичких веза унутар ЦНС те између њега и рецепторног, пријемног (аферентног) и извршног (ефекторног) система. Услед сталног подражавања, увежбавања, условно речено понављања, радње и узбуђења, подражаја који се шире одређеним нервним путевима све чешће се формирају нове везе, тако да се временом подражаји шире лакше и брже, па се према томе и

кретње обављају тачније, брже и лакше. Да би се вештина стекла потребно је много покушаја. Између вештина и навика постоје разлике. Вештина је једна од важних етапа за формирање навике, док је навика усавршена, аутоматизована вештина. Вештина временски претходи навизи, а навика следи иза вештине. Због тих разлика треба у настави јасно разликовати период стицања вештина и период стицања навика. Из разликовања ових двају процеса произилазе и разлике у наставним поступцима. Наставникова улога у стицању вештина је пресудна, јер ученици тек упознају поједине радње, елементе па је степен њихове самосталности мањи који ће увежбавањем да расте. У процесу стицања вештина и навика постоји овакво степеновање: почетна вештина – завршна вештина, почетна навика - завршна навика. Стицање вештина (почетних и завршних) укључује интензивно ангажовање свести у сврху савладавања напора. Такође, стицање вештина и навика директно је повезано са стицањем знања; квалитет вештина и навика зависи од квалитета знања, и обратно квалитет знања зависи од квалитета формираних вештина и навика.

У процесу стицања вештина и навика користимо законитости позитивног трансфера, а избегавамо законитости инхибиције, кочења.

Процес учења – је процес интеракције, мање или више правилан формални ток учења, примерен предмету, а састоји се од појединих фаза које се до извесне мере дају садржајно и временски издвојено посматрати. Просек учења донекле је другачији код самосталног учења него код учења у настави, карактеристичног поучавањем од стране наставника.

Психомоторика – назив за моторичке ефекте психичких или можданих процеса. Овај појам укључује сензомоторне и идеомоторичке процесе.

Психомоторичко васпитање – подразумева посебну врсту васпитне делатности која је усмерена на усавршавање и јачање психомоторичких способности детета.

Пубертет – период између 13-16 године људског живота чија је основна карактеристика полно сазревање. Неки га називају "период другог рађања".

Р

Радна кривуља – физичког, најчешће физиолошког оптерећења у физичком васпитању (процењена фреквенцијом пулса) у току вршења рада. На ординату се уноси висина радног ефекта, а на апсцису време у којем се рад врши. На часу физичког васпитања појављује се и пратеће емоционално и интелектуално оптерећење.

Разред – је релативно стална радна заједница ученика приближно једнаког узраста и предзнања која под руководством наставника по истом наставном плану и наставном програму систематски стиче васпитање и образовање. Појам разреда укључује ознаку времена, а одељење ознаку простора.

Развојно ометена деца – деца која су због психичких, односно физичких недостатака, или сметњи ометена у своме расту и развоју и која зато нису способна да напредују као нормална деца. Не треба их поистовећивати са децом са посебним потребама.

Рана спортска специјализација код деце – неки је називају предселекција, представља у оквиру физичког васпитања важан период у спортском образовању деце. При томе ваља водити рачуна о интересовањима деце, вољним активностима деце за одређену спортску грану и о њиховим способностима, физичким карактеристикама за усвајање и овладавање новим кретњама које се огледају од 5 до 10, евентуално до 13 година.

Распоред наставних садржаја – у физичком васпитању може се вршити на три начина: линеарно, концентричним круговима и спирално.

Распоред часова – одређује се у форми табеле, редослед, односно измене у току школског радног дана, или седмице. Распоредом часова се регулише почетак и завршетак наставе као и измена рада и одмора, тј. трајање часа и трајање одмора између часова. Израђује се на основу наставног плана за сваки разред. У физичком васпитању неопходно је да размак између два часа у току седмице буде бар два дана.

Рекреација физичким вежбањем – има задатак да путем различитих средстава и лаганих кретних активности из подручја физичке културе, друштвено-забавне и уметничко-културне активности осигура користан и издашан одмор, освежење и разоноду за децу, омладину и одрасле.

Рефлекс – најједноставнија, стереотипна реакција неког ефектора (извршиоца) до које долази сваки пут кад до њега стигне нервни подражај из рецептора с којим је тај ефектор повезан преко неког можданог центра.

Рецептор, чулни орган – специјализована станица, или група станица, повезана с аферентним неуронима. Као рецептор може послужити и сам завршетак аферентног неурона.

Ритмика – облик физичког вежбања који означава спој музичког ритма и покрета детета у једну неодвојиву целину.

С

Самоактивност – Задатак наставника је да користећи постојеће и развијајући нова интересовања и мотивацију ученика на активност доведе ученика у ситуацију да његова активност све више поприми обележје самоактивности. Физичко васпитање се не може замислити без ученикове самоактивности.

Сарадња – кооперација, облик, вид активности при којој чланови групе настоје заједничким напором, уз међусобно помагање, или поделу посла постићи што боље резултате. Пожељно је више ових облика у настави наспрам надметања које је знатно присутније и често форсирано у физичком васпитању у школама.

Селекција – одабирање. У склопу педагошких и општедруштвених проблема важно место припада школској и професионалној селекцији.

Слободно време – време које је ослобођено, у коме је појединац потпуно слободан и када може време испуњавати и обликовати сасвим према властитим жељама, а не према вањским нуждама, по некој за живот важној потреби.

Социограм – графички приказ међусобних привлачења, индиферентности и одбијања сарадње у групи, социометрија.

Спорт – врста физичког васпитања у којем се крајњи резултат физичке активности, боље рећи учинка, резултата оцењује одређеним мерним вредностима у времену, тежини, дужини, постигнутим бодовима поенима и сл. Овакво оцењивање се врши обично на надметањима с одређеним правилима и учешћем судија. **Педагошки процес** у којем се врши систематска припрема (физичка, интелектуална, психолошка, техничка, тактичка и др.) спортиста за надметања назван је тренингом. Човек у спорту има првенствени циљ **потврђивања себе**.

Стандард – се употребљава као синоним за норму. Он представља онај резултат који би требала постићи већина ученика на основу постављених образовних циљева наставе, без обзира да ли га стварно постиже или не. Стандарде у образовању чине: наставни садржаји, упутства за поучавање, оспособљеност наставника и ученика, изборни наставни садржаји рада деце с потешкоћама у развоју и наставно окружење: опремљеност школа, улога културних и научних установа, локалне средине, економско-социјално (благо)стање и сл.

Стваралачке игре – игре које измишљају и стварају сама деца. Дете у тим играма слободно бира садржај, тематику, поставља циљеве, прави планове, ствара и бира средства за његово остварење.

Стереотип – поремећај, или појава, која се читава у сличности и сталном понављању увек истих покрета, радњи, часова.

Стил у физичком вјежбању – уношење индивидуалних одлика, својстава у одређену спортску технику кретања, што зависи о индивидуалној телесној грађи и способности појединаца. Стил је сваки организован и затворен систем средстава и израза.

Стохастичка веза – док је код функционалне везе између појава свакој вредности једне појаве одговара тачно одређена вредност друге појаве, **стохастичка веза** означава лабавију везу. Таква је веза, на пример, између узраста и телесне висине или масе тела, резултат теста интелигенције и теста неког школског предмета, између године изградње сале за физичко васпитање и њене опремљености (савременим) наставним средствима и сл.

Страх код деце – стање страха представља афективно стање при којем се јавља осећање бојазни од неких стварних, или имагинарних, објеката односно идеја, јединки и др. Таква стања се могу појавити у облику тзв. реалног и у облику неуротичног страха.

Стручни активни наставника – мале радне групе наставника исте струке. Оснивају се најчешће у општинама и регијама. Активност стручних актива усмерена је на координацију и сарадњу наставника, размјену искустава, проширење стручног знања и искуства. Исти одржавају састанке дискусије, разраде наставних програма, иновације, курсеве и разне облике информисања. Радом руководи један од чланова стручног актива.

Стручно усавршавање наставника – обухвата предметно-стручно, педагошко и информатичко-техничко и идејно усавршавање. Потребно је јер ниједна установа не даје трајна знања и искуства наставнику. Изводи се по усвојеном, важећем програму стручног усавршавања школе, локалне управе, државе.

Субјект наставе – од појаве реформи образовања у дидактици уопште је прихваћен назив за ученика, у којем се јасно одражава величина и карактер новонастале ситуације и промена у третирању његовог места, учешћа и положаја у настави и васпитању.

Сугестија – акт, или процес, некритичког и неприсилног примања или остваривања идеја, мишљења, веровања и одлука неког другог лица (хетеросугестија) или самога себе (аутосугестија).

Т

Таблице – начин приказивања различитих бројних величина, код којег се у рубрике уносе бројчани подаци о развоју неке појаве, одлике квалитета и међусобних односа величине појаве. Оне помажу ученицима да се на њима нађу када су у питању раст и развој организма, здравствено стање, присуство и активности разних врста и нивоа.

Такмичење (надметање) – облик активности при којој се појединац, или група, залажу да боље или брже постигну исти циљ којему теже и остали. Сматра се фактором мотивације у васпитању и образовању. Појединачно, у паровима, групно и колективно зависно од врста активности.

Такт, педагошки – својство доброг наставника и васпитача уопште које се очитује у осетљивости за личност ученика у одмереном, ипак срдачном и праведном односу према њему, налажење праве васпитне мере.

Таленат – природна способност која појединцу омогућује високо (спортско) постигнуће у некој дисциплини, игри, или активности. Под талентом се подразумева способност која је већ изражена, присутна: Сама могућност, или тенденција, да се таква способност развије назива се диспозицијом.

Тема, наставна – опширнија и логички заокружена целина наставних садржаја. У нижим разредима тема може да се подудара с наставном јединицом. У средњим школама најчешће се наставне теме обрађују кроз више наставних часова. На универзитету се тема обрађује цели семестар.

Тематско подручје-а – у физичком васпитању је скуп кретних и мисаоних процеса, активности сродних по одређеним карактеристикама и критеријумима, а која се спроводе кроз спортско-техничко образовање, усавршавање моторичких способности и повезивање физичког васпитања са животом и радом.

Теорија игре – покушава објаснити извор игре, њене карактеристике и функције у разним добима живота и на основу тога протумачити дечија игра и помоћу ње што ефикасније организовати васпитни рад с децом. Познате теорије игре су теорије: одмора, вишка енергије, биогенетска теорија атавизма, пречишћавања, припреме за живот, психоаналитичко тумачење игре, игре као уметности.

Тест нивоа – то су тестови којима је основни циљ да испита општи ниво испитаниковог образовања, способности и сл. за разлику од тестова утврђивања стања (дијагностичких тестова).

Тест образовања – тест којим се испитује ниво и напредак испитаника у усвајању образовних вредности, информација и добара.

Тест основних вештина и навика – тест образовања којим се мери степен у којем су испитаници овладали основним вештинама и навикама.

Тест способности – тест којим се настоје утврдити оне особине испитаника које представљају опште предуслове за успех у некој активности, наставном програму школе.

Течај – курс, облик наставе краћег трајања (од 3 дана до неколико месеци) који организују различите установе организације, друштва и сл.

Типологија наставних часова – подела наставних часова на различите врсте, или типове. Критерији за такву поделу могу бити различити: с обзиром на наставну грађу, наставне методе, задатке наставе, специфичности наставног предмета, или дела васпитања и сл., па су зато и разумљиви разни покушаји одређивања типологије наставних часова. У физичком васпитању постоје специфични и доминантни типови часа обучавања и увежбавања, комбиновани и тип часа тестирања.

Трајност знања – један од квалитета знања, карактеристичан по томе да ученици усвојено знање трајно задржавају као властиту својину - **добро** физичког васпитања, и да га могу извести и користити се њиме када је то нужно. Усвојити трајна знања један је од примарних задатака наставе. Од трајности знања зависи ефекат школског рада и напредовање ученика у току школовања. Има пресудну улогу у животу.

Тренинг, спортски – специјалан процес физичког васпитања у којем се формирају и усавршавају физичке, техничко-тактичке способности, морално вољне и остали квалитети личности усмјерених ка такмичењу, а у циљу остваривања максималног резултата у спорту.

У

Увежбавање – организовани процес формирања вештина и навика у сврху оспособљавања ученика да могу извесну радњу интелектуалну и физичку, изводити брзо, лако и тачно. Према томе, увежбавањем усавршавамо технику извођења неког елемента, процеса, поступка, операције и сл.

Узајамно обучавање – систем наставе у којем ученици, омладинци уче једни од других под надзором и упутствима учитеља, тренера.

Умећа – изграђивање моторичких умећа и навика улазе у простор **образовања**, а моторичке способности се **васпитавају**.

Ученичка документација – део педагошке документације који обухвата материјал и податке који су у вези са животом и радом ученика и његових постигнућа (исхода учења) у школи и ван ње.

Учење – уопште је мењање индивидуе властитом активношћу изазвано његовим потребама, или утицајем средине. Често се чује **учење учења** – под овим подразумевамо да није добар наставник који само зна, а не зна да преноси знања, вештине и способности другима па се дефинише да "није знање само знање дати, већ је знање како знање дати".

Ф

Fabula docet – лат. изрека (прича нас учи) за моралну поуку, наравоученије.

Фактори учења – објективни и субјективни чиниоци који позитивно и(ли) негативно утичу, директно или индиректно, на темпо и ефекте учења. Објективни: околина, простор, природни фактори, клима, светлост, доба дана намештај, опрема и сл. Субјективни: произилазе из особе која учи, а то су чиниоци под њеном контролом.

Факторска анализа – математичко-статистички поступак којим се из групе међусобно повезаних и зависних података (варијабли) издвајају основне и међусобно независне варијабле – фактори.

Фенотип – укупан збир особина неке индивидуе које су се развиле под утицајем наследних (урођених) фактора и фактора околине (стечених).

Физичка култура – друштвена активност на подручју у које улазе сва материјална и духовна добра усмерена ка физичком развоју, јачању здравља и физичком васпитању људи. Обухвата: објекте, опрему, справе за бављење физичким вежбањем, обуку физичког вежбања, његово руковођење и изучавање, организацију стручних установа, систем школовања кадра и усавршавање програма вежбања, његова примена у пракси, стручна литература, штампа и др.

Физичке вежбе – су **средства физичког васпитања**, систем кретњи усмерених на решавање одређеног моторног, кретног задатка и на усавршавање

одређених физичких квалитета и способности. Да би смо прескочили одређену висину служимо се кретњама које треба увежбати. У овом случају то су: залет, одраз, лет и доскок и слични примери.

Физичко васпитање – је део васпитања и активност усмерена постајању собом. Оно је део квадријалистичке концепције васпитања, повезано, сједињено, прожето са осталим деловима васпитања.

Физичко образовање – саставни део процеса физичког васпитања у ком се дају и усвајају знања, умећа, способности и навике кретања и остала знања која су везана уз овај процес: знања о здравом начину и стилу живота, функционисању људског живота у општим и специфичним условима живота и рада, познавање и функционисање уређаја, опреме, објеката и начина рада и значају и улози у животу човека и друштва.

Фобије – неку облици неуротичног страха. Способни наставници их вешто превазилазе и отклањају код деце.

Формализам у учењу – неправилан (неусаглашен) однос садржаја и облика знања. Постоји и у физичком васпитању.

Фрустрација – стање емоционалне напетости, незадовољства и тескобе у које човек долази ако дуже време не може да задовољи неке своје потребе због унутрашњих и вањских ограничења.

Х

Хигијена – грана медицине која испитује утицај околине на људско здравље и проналази мере за побољшање неповољне околине или мере за јачање човечије отпорности.

Хипотеза – недоказана претпоставка чију тачност треба испитати да би се у случају потврде могла прихватити, а у случају нетачности могла одбацити.

Хомогеност – одлика неке појаве да поседује унутрашњу јединственост (сличност).

Хоспитовање – посебан начин практичне наставне обуке студената, приправника у вежбаоници код искусних наставника (ментора). Поред наставних активности пружају се могућности увида у рад осталих активности ученика и наставника у школи.

Ц

Целовитост наставе – један од савремених наставних принципа којим се захтева међусобно функционално повезивање свих компонената наставног процеса, предмета (димензија развоја личности: когнитивних, афективних и

моторичких): садржајних, психолошких, спознајних, социолошких и организационих у складно јединство.

Циљ часа – свесно и активно учешће ученика при обради и увежбавању наставних садржаја.

Ч

Часопис – врста стручно-педагошке штампе која својом актуелношћу и разним садржајима пружа помоћ наставницима, васпитачима. Обично доноси теоријске и практичне чланке из струке и науке, информације, полемике, приказе књига и сл.

Час физичког васпитања – основни облик рада у настави физичког васпитања у школи. Час може да има од два до пет делова. Класичан час има четири дела: уводни, припремни, главни и завршни. Може успешно и пожељно је да се реализује новом (савременом) артикулацијом у три, или два, дела зависно од врсте наставне грађе која се обрађује, обучава и усавшава (на пример, у спортским играма). Сваким делом часа остварују се моторички и васпитно-образовни задаци. Конкретни задаци произилазе из годишњег програма рада и достигнутог нивоа усвојености.

Чисто одељење – ђаци истог разреда у једном одељењу. Супротно је **комбиновано** одељење формирано спајањем ученика два или више разреда, то је присутно у нижим разредима, најчешће у тзв. „подручним“ основним школама.

Ш

Шаблонизам у настави – израз за негативну тенденцију оних наставника који настоје сјединити методе и организацију наставе без обзира на наставне садржаје, разред, узраст ученика који унапред створене дидактичко-методичке рецепте примењују у свакој прилици и према сваком ученику без обзира на индивидуалне разлике. У шаблонизам пада само онај наставник који не уме стваралачки примењивати стечено стручно знање, који се круто придржава педагошких прописа и упутстава.

"Школа по мери" – дидактички термин који се јавља у првим деценијама XX века са захтевом да се рад у школи "одмери" према психофизичким способностима ученика.

Школска документација – дио педагошке документације, а обухвата материјал и податке који су у вези с радом и животом школе као васпитно-образовне установе. На пример, годишњи програми рада, наставни програми, летописи, школски извештаји, закони, прописи и др.

Школска хигијена – грана хигијене која испитује здравствено стање школске деце и омладине у вези са школовањем, а затим проналази мере за

правилан развој и здравствену заштиту школске деце и омладине у свим школским просторима.

Школска игралишта и вежбаљашта – су специфични објекти за физичку културу, у чијем су комплексу обухваћена она игралишта, простори и уређаји који су везани за програм наставе физичког васпитања.

Школске приредбе – организовани наступи културног, уметничког васпитног и спортског садржаја, које изводе ђаци и наставници у школи или изван школе с различитим поводом, дана школе, празника, славе, ради повезивања и даље сарадње школе и средине, организација сличних делатности.

Школски одбор – орган друштвеног управљања школом који се бира на период од две или више година. Директор руководи, а школски одбор управља.